

ขอปรับปรุงความเข้าใจ

ในการส่งเงินบำรุง

หนังสือพิมพ์พุทธศาสนา

การส่งเงินบำรุงหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ขอให้จัดส่งในเดือน มกราคมและกุมภาพันธ์ ซึ่งคนจะได้พยายามจัดออกหนังสือเล่ม ๑ ในต้นเดือน กุมภาพันธ์ และจัดส่งใบรัลเงินประจำปีโดยปิดไว้ที่หน้าคั่นๆของหนังสือ ซึ่งผู้รับจะคงไว้ในหนังสือนั้นก็ได้ เป็นการสะดวกที่จะเปิดค้นดูได้ภายหลัง ถ้าท่านผู้ใดไม่ได้รับหนังสือและไปรับเงินภายในสองเดือน ตั้งแต่ได้ส่งเงิน ไป ขอให้โปรดทราบว่า ท่านได้ส่งเงินไปโดยวิธีไม่ปลอดภัยอย่างใดอย่าง หนึ่งเป็นแน่ และเงินไม่ถึงคณะชัมทาน ถ้าท่านได้ส่งโดยทางลงทะเบียน ขอ ให้จัดวันเดือนปี พร้อมด้วยทะเบียนส่งไปยังคณะชัมทาน ซึ่งคนจะได้ สอบสวนทางที่ทำการไปรษณีย์ให้ และท่านควนยื่นคำร้องให้เจ้า พนักงานสอบสวนให้ตามระเบียบด้วย

การส่งเงินทางเช็คไปรษณีย์

มีวิธีส่งเงินที่ถูกและสะดวกยิ่งขึ้นกว่าเดิม คือส่งทางเช็คไปรษณีย์ โดย ชื่อเช็คไปรษณีย์จากเจ้าพนักงานหนึ่งจะนับตามจำนวนเงินที่จะส่ง และกรอก ดังนี้ (ถึงนายไปรษณีย์) **ไชยา** (โปรดจ่ายเงิน)

(ให้แก่) **นายชัมทาส พานิช**

เสียดำทำเนียมเช็คฉบับละ ๑๐ สตางค์ เมื่อได้กรอกคั่นข้อตรงกัน แล้วเก็บต้นข้อรักษาไว้ ส่งเช็คไปโดยลงทะเบียน เมื่อได้กรอกให้จ่ายในนาม นายชัมทาส พานิช ที่ไชยาแล้ว จะไม่มีผู้ใดนำเช็คไปอ้างนามรับที่ไหนได้ ถ้าส่งอย่างชัมดาเช็คหายไป ผู้ส่งจะเสียเวลาไปแจ้งความเช็คหายและขอส่งใหม่ อีก แต่เงินที่ส่งนั้นไม่หาย

(มีต่อปกหลังค้ำใน)

ตรีมาสานุสสรณ์

มกราคม ๒๔๘๖

อิห โมทติ เปจจ โมทติ

กตปุญญโณ อุกยตุถุ โมทติ

โส โมทติ โส ปโมทติ

ทิสฺวา กมฺวิสุทฺธิมตฺตโน.

เขาเรจรื้นหญ่ในโลกรู้ี้ ละโลกรู้ี้ไปแล้วก็ยั้งเรจรื้น, คนทำดีดีแล้ว ย่อมเรจรื้นในโลกรู้ี้ทั้งสอง.
เขาเรจรื้น เขาปราโมท ก็เพราะพบเห็นแต่กัมอันบริสุทธิ์ข์ของตนเอง.

อิห โมทติ เปรตุย โมทติ

กตปุญฺญ อุกยตุร โมทติ

ส โมทติ ส ปฺรโมทติ

ทฤษฺฐวา กรฺมฺวิสุทฺธิมาตฺตนะ.

He rejoices here he rejoices hereafter, does the well doer ; in both states he rejoices He rejoices, he is glad, beholding his own pure deeds.

โลกนี้ เรจรื้นลัน

เหลือหลาย

ไปสู่ ปรโลก ย้ง

ยั้งแจ้ว

บุญบ่ม เบิกบานสบาย

ทุกโลก

เพราะพบ แต่ลิ่งแพ้ว

ผ่องซ้ม.

กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖

อิช ตปฺปติ เปจฺจ ตปฺปติ

ปาปการี อุกฺยตฺต ตปฺปติ

ปาปํ เม กตฺนฺติ ตปฺปติ

ภฺยโย ตปฺปติ ทฺกคฺติ คโต

เขาร้อนร่าหยาในโลกนี้ ละโลกนี้ไปแล้วก็ยังร้อนร่า. ชาตินี้เดือดร้อนไปหยาด้วยความร้อนใจ
ว่า “เราได้ทำบาปไว้,” ครั้นไปสู่ทุกคิแล้ว ยังเดือดร้อนไปกว่านั้นอีก.

อิห ตปฺยติ เปฺรตฺย ตปฺยติ

ปาปการี อุกฺยตฺร ตปฺยติ

ปาปํ เม กตฺตมิตฺติ ตปฺยติ

ภฺยสุ ตปฺยติ ทฺกคฺตคฺตตะ.

In torment here, in torment hereafter, is the evil – loar ; in both states he is in torment. I have done evil,” is he thought that torments him. Still greater is his torment where he goes to the Nirya – world.

เปนร้อน ตายยิ่งร้อน

ใจหา

สองโลก โสกร้อนไป

เถิดเจ้า

ร้อนหยา ว่า “บาปหลาย

กูประกอบ”

สู่นรก แล้วยิ่งเส้า

โสภแสน.

มีนาคม ๒๔๘๖

อิช นนฺทติ เปจฺจ นนฺทติ

กตฺตปฺญฺญอ อุกฺยตฺต นนฺทติ

ปฺญฺญํ เม กตฺนฺติ นนฺทติ

ภฺยโย นนฺทติ สฺกคฺติ คโต.

เขาเพลินใจในโลกนี้ ละโลกนี้ไปแล้วก็ยังเพลินใจ. ชาตินี้เพลินใจหยาด้วยความดีใจว่า
“เราได้ทำบุญไว้,” ครั้นไปสู่สุคคิแล้ว ยังเพลินใจยิ่งไปเท่านี้ไปอีก.

อิห นนฺทติ เปฺรตฺย นนฺทติ

กตฺตปฺญฺญอ อุกฺยตฺต นนฺทติ

ปฺญฺญํ เม กตฺตมิตฺติ นนฺทติ

ภฺโย นนฺทติ สฺกคฺตคฺตตะ.

Happy here, happy hereafter, is the well – doer ; in both states he is happy. “I have done good,” is the thought that makes him happy. still greater is his happiness when he goes to the heaven – world.

เพลินชม ตายแล้วยิ่ง

เพลินขยาย

สองโลก คนมีบุญ

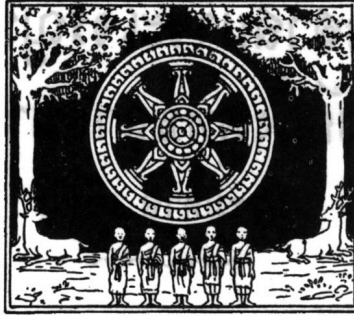
สนุกล้ำ

เพลินหยา ว่า “บุญหลาย

กูประกอบ”

สุคคิ แล้วยิ่งพัน

สุคเพลิน.

พระพุทธศาสนา
ภาคความรู้ทั่วไป

ดูก่อนอานนท์! ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ใดๆ, ประพฤติ
ธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติตามธรรมอยู่, ผู้นั้นย่อมชื่อว่า
สักการะ เคารพ นับถือ บูชาตถาคต ด้วยการบูชาอันสูงสุด.

มหาปริณิพพาน. มหา. ที.

ปีที่ ๑๐

พริศจิกายน ๘๕

เล่ม ๔

คำของนักปรัชญาเก่า

ท่านนั้นแหละ คือ พุทธะ

กัมชนิดใด ที่ไม่มีผู้เสวยผล?

สพานข้ามน้ำทั้งหลาย เขาทำไว้เพื่อใช้ข้ามไปยังอีกฟากข้างหนึ่ง
(ไม่ใช่สำหรับให้ไปกินอยู่หลับนอนบนนั้น) โดยนัยนี้ชีวิตของบุคคล
ก็เปรียบได้เท่ากับสพาน.

เมื่อฉันข้ามสพานข้ามน้ำ เห็นสพานเลื่อนไหลไปได้ แต่
น้ำนั้นสถกลับหยุดนิ่ง.

“เริ่งธรรม”

บรรณาธิการแถลง

หนังสือพิมพ์พุทธศาสนาไม่มีการเปลี่ยนแปลง

การที่หนังสือพิมพ์เล่มนี้ออกได้เข้าไปข้างเพราะเหตุไรนั้น ท่านผู้อ่านทั้งหลายพอจะทายได้ดีแล้ว และนี่ก็ให้อภัยพร้อมกันไปในตัว. แม้เล่มหนังสือจะบางลงบ้าง แต่จำนวนหน้ากระดาษยังคงเดิม เนื่องจากกระดาษหาไม่ได้. แม้เหตุการณ์จะยุ่งยากซับซ้อน หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ซึ่งเป็นทั้งของเราและของท่านทั้งหลาย จะยังคงออกต่อไปโดย ไม่ลดหน้ากระดาษ และไม่ขึ้นราคา จนกว่าจะถึงภาวะที่จะทำไม่ได้จริงๆ. กระดาษและอุปกรณ์การพิมพ์อื่นๆแพงขึ้นตั้งหลายเท่าตัว แต่เรายังคงทำไปในสภาพเดิม ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีการเสียดุล และให้การ“เอกอุสสเปนกำไร”ของเรามีกำไรมากขึ้นในยามคับขัน. หลักเสถียรกิจของเราเป็นอย่างนี้ เราจึงอาดกล่าวย้ำแก่ท่านได้อีกครั้งหนึ่งว่า เราจะออกต่อไป โดย ไม่ขึ้นราคา และไม่ลดหน้ากระดาษ.

บัดนี้ถึงฉบับสิ้นปีแล้ว

หนังสือเล่มนี้ เป็นฉบับสุดท้ายของปี ขอท่านได้โปรดกรุณาต่ออายุการรับเสียดเงิน. จะเป็นผลดีแก่การเงินของคณะธรรมทาน โดยจะจัดพิมพ์ให้มีจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนผู้รับ หนังสือจะไม่เหลือ และไม่ยุ่งยากแก่การเงิน.

อนึ่ง หนังสือปี ๒๔๘๕ นั้นหมดไม่มีแล้ว บางท่านส่งเงินไปบอกรับปี ๒๔๘๕ นี้ ภายหลังเดือนตุลาคม คณะธรรมทานไม่มีหนังสือให้ และได้จัดลงบัญชีเงินของท่าน เป็นให้รับหนังสือปี ๒๔๘๖. เมื่อหนังสือปีที่ ๑๑ เล่ม ๑ ออก จะได้ส่งมายังท่านพร้อมด้วยใบรับเงิน.

หนังสือพิมพ์พุทธศาสนาอาดออกแล้ว

เนื่องจากการตรวจข่าวของเจ้าพนักงานในยามใช้กตัญญูการศึก ต้องทำต้นฉบับหลายสำเนาเพื่อส่งเจ้าพนักงานตรวจ, ต้องส่งไปถ้วจังหวัด กว่า

จะได้กลับมา, และอุปกรณ์การพิมพ์ อาดเกิดขลุกขลักขาดแคลน ต้องส่งไปถึงกรุงเทพฯ เสมอ ซึ่งเป็นเหตุสำคัญอันหนึ่ง ที่ทำให้การพิมพ์หนังสือทางบ้านนอกจะรวดเร็วเหมือนในกรุงไม่ได้, ฉะนั้นในคราวฉบับเช่นนี้ หนังสือพิมพ์ของเราอาดออกได้ล่าช้ามากไปบ้างก็ได้. เมื่ออุปสรรคเช่นนี้ผ่านพ้นไปแล้ว ท่านคงจะได้อ่านตามกำหนดอีก.

จัดพิมพ์หนังสือฉบับพิเศษ ที่ระลึกครบรอบ ๑๐ ปี

เราขอเรียนท่านทั้งหลายว่า หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นทั้งของเราและของท่านนี้ ออกมาครบรอบ ๑๐ ปีเต็มแล้ว. ในการย่างเข้ารอบสิบปีที่ ๒ นั้น เราจะได้จัดทำเป็นฉบับพิเศษ เพื่อฉลองการครบรอบสิบปีแรก ตามที่เราจะสามารถทำกันได้, และทั้งเป็นการเยี่ยหยันความคับขันของโลกในสมัยปัจจุบันซึ่งไม่อาดครอบงำจิตใจเราท่านทุกคน บันดาที่เป็นพุทธบริษัท ผู้มองเห็นโลกอันอื่น ซึ่งใหญ่กว้างกว่าโลกที่กำลังคับขันอยู่นี้มากนัก.

ในการทำฉบับครบรอบ ๑๐ ปีนี้ เราจะพยายามรวบรวมเรื่องที่จะบันจุลงในหน้ากระดาษ จากนักเขียนและมิตรสหายที่รักใคร่นับถือของคณะหมทานให้พร้อมหน้ากันทุกคน ทั้งที่เคยเขียนและไม่เคยเขียน ทั้งที่เขียนเป็นและเขียน ไม่ค่อยเป็นแต่มีภูมิแห่งใจสูง พยายามให้มีรสทุกรส ทุกๆแบบของการเขียนการร้อยกรองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำกันได้ ตามประสาหนังสือที่ออกในชนบท. ฉะนั้นขอบันดาท่านผู้มีความเห็นนอกเห็นใจ โปรดให้ความร่วมมือด้วยการบอกกล่าวทั่วกันด้วย จะเป็นพระคุณมาก.

สวัสดิ์

ตรีมาสาภิลักขิตกาลพจน์

เข้าพรรษา – ออกพรรษา ๒๕๘๕

สิ่งควนคิดในคาบสมัยแห่งการเข้าพรรษา และการออกพรรษา นี้ คือฝนตกหนัก ซึ่งทำให้ทั้งคนและสัตว์เปนเสมือนหนึ่งถูกจับ ยึดกักไว้ และฝนแล้ง ซึ่งเป็นเสมือนหนึ่งการปล่อยให้เป็นอิสระ ออกไป. เราจงมาถือเอาคติแห่งการเข้าและออกพรรษาให้ได้ตามที่ควน

เมื่อมนุสเราถูกความเจ็บไข้จับตัวกักไว้บนเตียงที่นอนป่วย ไป ไหนมาไหนไม่ได้ตามใจชอบในบางคราวนั้น ดูเหมือนว่าส่วนมาก เห็นกันว่าเป็นความทูกนารำคาญเป็นอย่างยิ่ง. แต่ที่แท้จริงแล้ว ถ้าหากว่าการจับยึดไม่มี การถูกปล่อยเปนอิสระก็ไม่อาจมีได้เลย และทั้งมนุสเราก็จักไม่ปราธนาความอิสระอันไร้ค่า ไร้ความหมาย นั้นด้วย. ถ้าไม่มีความหิวกระหาย, การบริโภคและความรู้ลึกร่อย ก็จักมีขึ้นไม่ได้ เมื่อเปนดังนี้แล้ว การที่จะเลือกเอาแต่ฝ่ายเดียว ข้างเดียว ย่อมเปนความคิดที่ใครๆไม่อาจช่วยเหลือได้เลย, มีอยู่ ทางเดียวก็แต่จงออกไปให้พ้นเสียทั้งจากการถูกกัก และการถูกปล่อย เท่านั้น จึงจะได้รับความพอใจอันแท้จริง. โดยนัยนี้ ความหมาย แห่งคำว่าอิสระของนิพพาน และคำว่า อิสระของเราท่านตามธัมมดา นั้น จะต้อง แตก ต่าง กัน โดยไม่อาจ นำมา เปรียบเทียบ กัน ได้ แต่อย่างใด.

ความเป็นอิสระ หรือการถูกกักกันที่โลกอำนาจให้นั้น ทั้งสองอย่างนี้ยังไม่แตกต่างกันนัก เพราะการปล่อยออกไปนั้น ยังอยู่ภายในขอบเขตของอำนาจ ซึ่งเป็นใหญ่ในโลก เช่นเดียวกับการปล่อยวัวควายออกไปในตอนเช้า และจะถูกต้อนกลับ หรือสมัครกลับมาเองในตอนเย็น ซึ่งทั้งนี้เพราะว่า วัวควายเหล่านั้นหาได้รู้จักตัวอิสระภาพอันแท้จริงไม่. ตลอดเวลาที่ยังไม่รู้จักอิสระภาพอันแท้จริง ก็ยังจะต้องหลงในอิสระภาพอันโยกโคลงอยู่นั่นเอง คืออิสระภาพที่ต้องมีผู้ปล่อย. ครั้นถึงกำหนดแล้วก็จักกลับยื่นมือเข้ามาในห่วงใหม่ ถ้าไม่เพราะจำใจ ก็เพราะสมัครใจ เช่นเดียวกับบริวารของดินฟ้าอากาศ ที่หมุนเวียนไปในรอบปีหนึ่งๆ. ถ้าการหายใจเข้ากับการหายใจออก เป็นของธรรมดาเท่ากันแล้ว ไฉนเรจักเรียกร้องรำหาอิสระภาพชนิดที่ยังเหมือนกับการถูกกักกันนั้นด้วยเล่า. เมื่อเรานอนบนเตียงเจ็บไข้ เราก็คอนจะทำอะไรได้เท่ากับเมื่อวิ่งเล่นอยู่ในสนามกีฬา. ฝนจะตกหรือไม่ตกก็ตามเรจักต้องไม่เสียอะไรไปเพราะเหตุนั้น เพราะฉะนั้น ในบัดนี้ไม่ว่าเรากำลังเป็นสุขอยู่หรือกำลังทุกข์อยู่ สิ่งที่เราจะต้องทำก็คือว่า เรจักก้าวข้ามให้พ้นไปเสียทั้งความสุขและความทุกข์.

ยามเข้าพรรษาฝนตก ทั้งครีหัสต์และบรรพชิตต้องทำงานในร่ม. ออกพรรษาแล้วทำงานกลางแจ้งและมีรัศมีการทำงานไกล. แต่ถึงกระนั้นก็ยังชื่อว่าต้องทำงานอยู่นั่นเอง. ใครมีหน้าที่หย่างไรก็ต้องทำหย่างนั้นตามหน้าที่. เมื่อเป็นดั่งนั้น การเข้าพรรษาหรือออกพรรษาจึงไม่แตกต่างกันโดยนัยนี้. ต่อเมื่อใดได้เข้าถึงขีดที่จะไม่ต้องเข้าพรรษา หรือออกพรรษา ไม่มีข้อผูกมัด หรือถูกปล่อยโดยประการทั้งปวงแล้วนั้น จึงจะมีสิ่งที่พอจะเรียกว่า “อิสระภาพ”

ได้. อิสสระภาพที่โลกมีให้ นั้น เป็นเพียงตอนหนึ่งแห่งวงกลมของการไหลเวียนไปภายใต้ใต้อำนาจ ของสิ่งที่ “บังคับ” ให้โลกนี้หมุนไป แม้ว่าส่วนนี้จะผิตตรงกันข้ามกับอีกส่วนหนึ่งในปริยายหนึ่ง แต่มันก็ตกเป็นทาสของตัณหา และอวิชชาเหมือนกันอยู่ อีกปริยายหนึ่ง. ฉะนั้นเมื่อเรากำลังได้ หรือกำลังเสียอิสสระภาพก็ตาม ในโลกนี้ เราไม่ควรมีความรู้สึกรู้สึกที่ฟูขึ้นหรือเหี่ยวลงแต่อย่างใด. หน้าที่ของเรายังคงมีอยู่อย่างเดียวกัน คือหน้าที่แห่งการ “ข้าม” ออกไปเสียให้พ้นจากวงเวียนแห่งการได้ๆเสียๆซึ่งอิสสระภาพ. เราจะกำลังเข้าพรรษาหรือออกพรรษา เราจะต้องทำกิจของเราทั้งนั้น กิจที่จะทำให้เรา “ข้าม” ออกไปพ้นจากการที่จะต้องมัวเข้าๆออกๆพรรษา กันอยู่รำไป เพราะว่าที่นี่ไม่มีอิสสระภาพอันแท้จริง.

“อิสสระภาพอันแท้จริง” กับคำว่า “นิพพาน” นั้น เป็นคำๆเดียวกัน. อิสสระภาพของนิพพาน ไม่ใหญ่ในวงอำนาจของผู้กักหรือผู้ปล่อย, ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นเอกชน สังคม หรือ ประชาคมก็ตาม. อิสสระภาพของนิพพาน ไม่ใช่เป็นเพียง “อิสสระภาพบทเรียน” หรืออิสสระภาพอันใหญ่ในวงจำกัด. ปลาที่เขาปล่อยจากขวดหรือไหลงในบ่อกว้าง ย่อมจะนึกว่าได้อิสสระภาพ, แต่ว่าบ่อนั้นมันเป็นบ่อที่อยู่ใต้อำนาจของเจ้าของ ที่เขาจะจับมาขายหรือค่าแกงเมื่อไหร่ก็ได้ เพราะฉะนั้น เราไม่เรียกว่าปลานั้นได้รับอิสสระภาพ แม้ชนิดที่เป็นโลกๆ. แม้ปลานั้นจะถูกปล่อยลงแม่น้ำ ลำคลอง หรือลงทะเลไป มันก็ยังไม่เป็นอิสสระไปจากการที่จะถูกจับขึ้นมาใหม่ด้วยความพยายามของคนพวกอื่น. เราก็มิเรียกอีกว่ามันได้อิสสระไปจากอำนาจของมนุษย์. แต่ว่าการที่ปลาตัวนั้นเห็นแก่เหยื่อ หรือหลงในความยั่วยวนอย่างไรอย่างหนึ่งแล้วยื่นคอเข้า

บ่วงนั้นแล้ว ใครเป็นผู้ทำให้มันเสียอิสรระภาพ นอกจากตัวมันเอง. ถ้ามันต้องการอิสรระภาพอันแท้จริง มันจะต้องหาจากตัวมันเอง หาใช่หาจากคน จากคลอง จากทะเลไม่. ถ้าไปตามนุสนี่เล่า เมื่อต้องการอิสรระภาพ เมื่อไม่หาจากตัวเอง มันจะไปหาจากอตุณิยม เช่นเข้าฝนออกฝน, นอนเจ็บ ลุกจากเตียง, ไข้เขากัก แล้วให้เขาปล่อยหยุดแล้ว ก็จะต้องเข้าๆออกๆหยุดร่าไป ไม่ออกจาก การเข้าการออกไปได้เลย. การออกไปหาพระนิพพาน จึงไม่ใช่การออกตามความหมายธรรมดา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งก็ไม่ใช่การออก, การไปนิพพานก็ไม่ใช่การไปตามธรรมดา หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็ไม่ใช่การไป, อิสรระภาพที่แท้จริง เช่นอิสรระภาพแห่งนิพพาน จึงไม่หยุดในวิสัยที่ใครจะให้กันได้ หรือรีบไปจากกันได้ มันจึงเป็นอิสรระภาพที่แท้จริง ซึ่งเมื่อได้มาแล้ว ไม่มีวันได้ หรือเสียอิสรระภาพ หย่างหนึ่งหย่างใด ต่อไปอีกเลย. นั่นคือ อิสรระภาพที่ไม่ต้องมีผู้ให้ ผู้ปล่อย.

เข้าพรรสาถูกกักตัว ออกพรรสาถูกปล่อยตัว จนกว่าจะถึงเวลาถูกกักใหม่ นี่คืความรู้สึกรักของคนทั่วไป ทั้งนี้เป็นเพราะอตุณิยมและวินัยนิยม. แต่ท่านผู้หลุดพ้นแล้วจากสิ่งสมมติอันโยกโคลงหาไมความรู้สึกรักดังว่ามานั้นไม่. ท่านไม่มีการเสียอิสรระภาพ เพราะท่านหยุดเหนือความต้องการอิสรระภาพ. นั่นแหละคืออิสรระภาพเหนืออิสรระภาพ ! อิสรระภาพที่มีพระพุทธรัชมเป็นเครื่องปล่อย.

พุทธทาสภิกขุ

๒๘ ก.ย. ๒๕

มองด้านใน

น้อมพินิจ คิดดูในหม่อมบุส
บ้างไหยโต โอโถง โด่งสักดา
บ้างข่มขื่น รื่นเริง บันเทิงสุข
บ้างมีจิต คิดชอบ ประกอบญาณ
ข้ามชาติ ประสาทมา นำลงน
ผสมกัน พันพัน ชั่วกับดี
หย่าท้อถอย น้อยใจ ไปเลยเพื่อน
ซึ่งเห็นดี มีสุข สนุกสบาย
ถ้าตัวเรา เท่าเพื่อน เหมือนกันหมด
ไม่มีชั่ว มีจน แล้วคนดี—
ถึงชั่วดี มีจน คนละส่วน
จะเที่ยงแท้ แน่ใจน ไม่มีเลย
โลกเรานี้ ที่จึง สิ่งสมมุติ
จะลำบาก เดือดร้อน ผ่อนไม่ลง
ขอเชิญชวน มวนสหาย ทั้งชายหญิง
สิ่งทั้งผอง มองให้ผ่าน ถึงด้านใน
โลกทั้งหมด ลดหย่อน เท่าก้อนกรวด
ที่ทั้งโลก โสกรัก หนักอุรา
ก็จะมี ชีวิต ด้วยจิตกเสม
กำลังใจ ไหลลื่น ดนบันดาน

มันแสนสุด จะประหลาด ตามวาสนา
บ้างต่ำซ้ำ อับเฉา ไม่เข้าการ.
บ้างก็ทุกข์ เวทนา นำสงสาร
บ้างเป็นพาล เห็นผิด คิดว่าดี.
แต่งให้คน แปรลไป หลายวิถี
เป็นเช่นนี้ แหละโลก ที่โลกสบาย.
แม้ไม่เหมือน ไม่เท่า เขาทั้งหลาย
เพราะเอาร้าน เข้ามาวัด จัดให้มี.
ก็ผิดกด ของโลก โชควิถี
คนมั่งมี จะหยุดไหน ไม่รู้เลย.
มันก็ล้วน ของหลอก ดอกเพื่อนเฮี้ย
ย่อมลงเอย เท่ากัน เป็นมันคง.
ถ้าใครยุค ถือเอา เขาว่าหลง
ต้องคิดปลง จึงจะได้ สบายใจ.
หย่าทอดทิ้ง สัจจัม ประจักษ์สัสย
อะไรๆ รู้เห็น เป็นธัมดา.
ให้เราตรวจ คลำเล่น เหมือนเช่นว่า
ดูเป็นบ้า บอเขลา ไม่เข้าการ.
ได้ไปรงเปรม ขึ้นจำ ชัมสนาน
ให้ก่อการ เป็นประโยชน์ ปราโมทย์เอย.

ประเสิด ทรัพย์สุนทร

ปัญหาน่าคิด

โดย ดอกไม้สด

อะไรเอ่ย ยิ่งดูยิ่งแปลก เห็นแล้วขัน คิดแล้วเส้า?

ตอบว่า คน!

ในหมู่เราท่านทั้งหลาย เกือบทุกคนคงจะได้เคยพบคนพูดติดอ่าง หรือ คนที่เป็นโรคขยับตา ถ้าท่านสนทนากับคนๆหนึ่ง เขาเป็นคนพูดจาฉลาดฉฉาน มีน้ำคำคมคายด้วย คมขำด้วย ท่านกำลังฟังเขาอย่างเพลิดเพลิน กำลังใกล้ จะคิดริษยาคุณลักษณะของเขาอยู่แล้ว ทันใดนั้นเขาก็ซังก แล้วก็ “เอื้อ . . . เอื้อ . . .” หลายทีซ็อน เขาสบัดหน้าเพราะโมโหตัวเอง เขา“เอื้อ . . . เอื้อ . . .”อีก ท่านคงจะรู้สึกว่าการหัวเราะเกิดขึ้นในที่องของท่านไม่มาก ก็น้อย.

ถ้าในอีกโอกาสหนึ่ง ท่านได้พบคู่สนทนาที่มีรูปสมบัติ ท่วงทิวาจาเป็นที่เจริญตาทุกประการ เขานั่งยิ้มฟังท่านพูด ในลักษณะคนฉลาด ครั้นแล้ว ก่อนที่ท่านจะได้เตรียมตัวทัน ท่านเห็นขอบตาของเขาทั้งเบื้องล่างเบื้องบน ขยับ ถึ่ๆๆ จนดูยิบๆๆๆ ท่านคงจะต้องหยุดพูด เพื่อใช้ฟืนกัตรีมิฟี่ปากของ ท่านไว้ ถ้ามีจะนั้นคู่สนทนาของท่าน อาจไม่มองดูหน้าท่านอีก ตลอดชีวิต ของเขา.

คนบางคนเกิดมาเป็นคนสำหรับให้คนอื่นขัน โดยไม่มีความเจตนาเลย เช่นนี้.

บางคน ท่านคงจะได้เคยพบอีกเหมือนกัน —มีถาณะและความเป็นหญ่ หย่างที่ทำให้ท่านวิตกทุกร้อนแทนเขาอยู่บ่อยๆ ครั้นมาวันหนึ่ง โดยที่ท่าน

มิได้นึกได้ฝันเลย ท่านพบเขาเป็นคนหรือที่สุดคนหนึ่งในประชุมชน มิหน้าซ้ำ เขายังมองดูท่าน อย่างที่เห็นท่านเป็นคนแปลก เพราะท่านยังคงเป็นท่านอยู่ อย่างเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอย่างใด ข้างฝ่ายท่านก็พิสวงว่ามีเหตุปัจจุบันได้เกิดขึ้นแก่เขาหรือ เขาจึงได้ออกหน้าท่านไปไกลถึงเพียงนั้น ท่านอาจนึกว่าเทวดาจีเมาดนหนึ่ง เอาแก้วสารพัดนึกไปยื่นให้แก่เขาโดยไม่ได้ตั้งใจก็ได้ และถ้าท่านเป็นผู้เจริญพอ มีอารมณ์ดีพอ ท่านคงจะนึกขุ่นในใจ เป็นอันมาก แต่คราวนี้มีใช้ขันตัวคนที่ทำให้ท่านขุ่น ท่านขุ่นชีวิตของคน และเหตุการณ์ที่บันดานให้คนเป็นเช่นนั้นๆ.

บุคคลบางจำพวกมีความเห็นว่า โลกนี้เปรียบเหมือนโรงละคร และ มนุษย์ก็เปรียบเสมือนตัวละครคน มีบทบาทที่ต้องสแดงต่างๆกัน เป็นที่น่าสงสัยว่าเราควนจะเห็นตามความเห็นของเขานั้นหรือไม่ การสแดงละคร ผู้แสดง แต่ละคนย่อมจะได้ตกลงมาก่อนว่า ตนจะสแดงบทพระหรือบทนาง หรือบท ยักษ์ หรือบทลิง ฯลฯ รู้ตัวล่วงหน้าและเตรียมตัวแล้วก่อนที่จะออกแสดง รู้ด้วยว่าเมื่อปรากฏตัวบนเวทีละครอน จะทำท่าอย่างไร ร้องเพลงไหน ตอนใด เวลาใด แล้วก็ทำไปตามนั้น แต่มนุษย์ เมื่อปรากฏตัวบนเวทีโลก มีก็คนที่ กล่าวได้เต็มปากว่าเขารู้ตัวมาก่อนแล้ว ว่าบทบาทของเขาจะเป็นเช่นนั้นเช่นนี้ ? มีก็คนที่ตกลงใจ จะดำเนินชีวิตและสถานะเช่นใด แล้วและชีวิตและสถานะของเขา ดำเนินไปเช่นนั้นจริง ?

สมมติว่าบุคคลคนหนึ่ง ตั้งความปรารถนาไว้แต่เมื่อยังเยาว์ว่า เมื่อเติบโตขึ้นแล้วจะหาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นครู บิคามารดาาก็ให้การสีกสาแก่เขาตรงตามแนวนี้ เสร็จการสีกสาแล้ว เขาก็ได้เป็นครูสมความปรารถนา เราลองมา คิดกันควว่า เขาผู้ได้เป็นครูแล้วนั้น จะพอใจในชีวิตและอาชีพของเขาหรือไม่.

ที่จึงเขาควนจะพอใจ เพราะเขาได้เลือกทางอาชีพของเขาเอง และอาชีพ ของเขาก็ดำเนินไปตามที่เขาเลือก แต่เปล่า ! เขายังไม่พอใจ เพราะเมื่อเขา

ตั้งความปรารถนาในอาชีพนั้น เขาตั้งความปรารถนาอื่นประกอบไว้ด้วยอีกมาก เป็นต้นว่า ปรารถนาในเงินเดือนที่จะให้ความสะดวก ในการใช้จ่ายอย่างจุใจ ปรารถนาตำแหน่งอันสูงขึ้นเป็นลำดับไม่มีติดขัด ฯลฯ รวมความก็คือปรารถนายศ สักดิ์ สรรถการ บริวาร อำนาจ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือปรารถนาความสุข ให้ยิ่ง ขึ้นไปกว่าที่มีอยู่แล้วเสมอตนเอง.

ก็เมื่อมนุษย์ ต่างก็ต้อง “เป็น”อะไรที่ไม่หยากจะเป็น หรือ “ไม่เป็น” อะไรที่หยากด้วยกันทุกคนเช่นนี้แล้ว ถ้าจะเปรียบมนุษย์เสมือนตัวหุ่น เห็นที่จะแนบเนียนกว่าที่จะเปรียบมนุษย์เสมือนตัวละครคนละคระมัง.

เพราะเหตุว่า ตัวละครคนทุกตัว ย่อมรู้บทบาทของตัวเองหน้าก่อนที่จะออกแสดง ส่วนตัวหุ่นนั้นจะต้องมีผู้เจด จึงจะออกท่าออกทางทำบทบาทได้ ส่วนมนุษย์ก็มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งคอย “เจด” ให้เป็นไปต่างๆเช่นเดียวกับหุ่น เหมือนกัน.

เมื่อเปรียบเช่นนี้แล้ว ก็ชวนให้คิดว่าเรื่องของคนชีวิตของคน เป็นสิ่งที่น่าเส้าใจมากกว่าน่าขัน เพราะเมื่อเราดูหุ่น เราอดที่จะดูให้เห็นผู้เจดได้ ถ้าแม้ว่าเราสนใจดู แต่เมื่อเรามองดูชีวิตของเราเอง เราหา มองเห็นได้ไม่ ว่า สิ่งใด “เจด” ให้เป็นอย่างไรที่เป็นอย่างนี้ ทั้งเราไม่อาจหาญได้ด้วยว่า ในพายุหน้าเราจะถูก “เจด” ให้เป็นอย่างไรต่อไปอีก.

ชนจำพวกที่นับถือศาสนา อันมีพระผู้สร้างเป็นประธานอยู่บนสวรรค์ ชนนานนามสิ่งที “เจด” มนุษย์ ให้เป็นเช่นนั้นเช่นนี้ต่างๆกันนั้น ว่า “พระเจ้า” ผู้ไม่นับถือศาสนาใดเลย เรียกสิ่งนั้นว่า “โชค” หรือ “เคราะห์” ผู้ที่ นับถือพุทธศาสนานิยมเรียกว่า “กัม”

คำว่า “กัม” นี้ นิยมแปลกันว่าการกระทำ พุทธศาสนิกที่ไม่เชื่อการเวียนตายเวียนเกิด ถือว่า “กัม”เป็นเหตุ คือเป็นที่ตั้งที่เกิดแห่งผลที่ปรากฏให้เห็น ประจักษ์ แต่ในโลกนี้ เช่นผู้ที่ทำการเพาะปลูก การเพาะปลูกนั้นเป็นการ

กระทำ ที่เป็นเหตุให้ เขาได้พืชผล พืชผลที่ได้เป็นผลแห่งการกระทำคือการเพาะปลูก หรือผู้ที่ค่าคนยอมถูกค่า หรือถูกจองจำ การค่า เป็นกัม เป็นเหตุ การถูกลงโทษ เป็นผลอันมาแต่เหตุที่ได้กระทำการค่า.

ส่วนพุทธศาสนิก จำพวกที่เชื่อการ เวียนตาย เวียนเกิด ถือว่ากัมเป็นทั้งเหตุทั้งผล คือเป็นผลแห่งการกระทำในชาติก่อน เวียนมาเป็นเหตุแห่งการกระทำในชาตินี้ การกระทำในชาตินี้ อาจะออกผลให้เห็นทันตาก็ได้ หรือจะเวียนไปเป็นเหตุในชาติหน้าก็ได้ หรืออาจจะเป็นผลทันตาเห็นในชาตินี้ด้วย และเวียนไปเป็นเหตุในชาติหน้าด้วยก็ได้.

อาศัยเหตุที่กัม เป็นได้ทั้งเหตุเป็นได้ทั้งผล เช่นนี้เอง จึงถึงแม้ว่าเราจะเห็นพ้องกันว่า มนุษย์เหมือนหุ่นมากกว่าเหมือนละคอน เราก็มีความจำเป็นที่จะยอมเป็นหุ่นแท้ๆเสียทีเดียวหาได้ไม่ ทั้งที่เพราะหุ่นเป็นวัตถุ ไม่มีชีวิต ไม่มีจิตมีใจ ส่วนเราพวกมนุษย์ มีทั้งสองสิ่งที่กล่าวนี้หย่างพร้อมมูล และเมื่อชีวิตจิตใจมีอยู่พร้อมในที่ใด ที่นั่น ย่อมมีความรู้สึกกำกับอยู่ด้วย เจ้าความรู้สึกนี้เอง เป็นเหตุให้เกิดความต้องการ และความหยากขึ้นอีกชั้นหนึ่ง.

ความต้องการและความหยาก มีความหมายใกล้เคียงกันมาก แต่ในที่นี้ ความต้องการหมายถึง ความปรารถนาของมนุษย์ในสิ่งที่จำเป็นแก่ชีวิตและร่างกาย เช่นความปรารถนาในอาหาร ความปรารถนาในเครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ ส่วนความหยาก หมายถึงความปรารถนาของมนุษย์ ในสิ่งทีนอกความจำเป็น เช่น ปรารถนาในอาหารที่มีรสประณีต ปรารถนาในเครื่องสำอาง ฯลฯ เป็นต้น

เพราะเหตุที่เรามีความต้องการและความหยาก คอยเป็นนายมิให้เรานอนหลับเฉยดังเช่นหุ่น แต่เรารู้ด้วยว่า เรามี “กัม” คอยเซ็ดเราอยู่ จะเป็น “กัม” ที่เป็นแต่เพียงเหตุ หรือ “กัม” ที่เป็นทั้งเหตุด้วยผลด้วยก็ตาม ก็เป็นสิ่งที่สำคัญแก่เราเท่ากัน ดังนี้ จึงน่าที่จะมาช่วยกันคิดใคร่ครวญดูว่า เราควนจะปฏิบัติเช่นไรบ้าง จึงจะรับใช้ “นาย” คือความต้องการและความหยากของเราได้ โดยมีให้ “กัม” ของเราเอง มา “ขัดขาน” เราในภายหลัง.

ช่วยตัวเอง

รวมเที่ยงตรง ลงจาก พระพุทธบาท จักรกไป ตามมาด หมายประสงค์
ประเดี้ยวหนึ่ง ถึงนิคม อุดมมง –
เรียก “นิคม ส้างตนเอง” เก่งสมชื่อ
นิยมการ ฟังตน มาแต่ไร

กลนาม ยิ่งยง นำใส่ใจ
ที่ไทยถือ พุทธศาสน์ อันฟ่องใส
เป้นหลักใหญ่ ตรัสสอน แต่ก่อนมา

มิใช่ใคร จะฟัง ซึ่งพระเจ้า
ผู้เชื่อฟัง โอวาท พระศาสดา
ประกอบกัม นำมา ซึ่งโภคผล
ทั้งทางโลก ทางฆัม ต่างยำเกรง
อตตahi อตตโน นาโถแปล
เป้นอื่นไป วนเวียน พาเหียรครัน
อันฟังท่าน ฟังได้ แต่บางสิ่ง
หรือฟังแรง คนไข้ จนควายวัว
ต้องทำดี จึงจะมี ที่ให้ฟัง
ทำดีไป ฟังตัว ของตัวไป
ฟังผู้อื่น ฟังได้ แต่พายนอก
ต้องทำจิง เพียรจิง ทุกสิ่งตอน

แต่พวกเรา ชาวพุทธ ศาสนา
ฟังธัมมา คือฟัง ซึ่งตัวเอง
ตั้งแต่ต้น จนปลาย ได้เหมาะเหมง
ถือละเบง ส้างตัว หยุ่ทั่วกัน
ว่าตัวฟัง ตัวแน่, ถ้าบิคนัน
ฟังเจานั้น ไม่ “หนึ่ง” เหมือนฟังตัว
เช่นฟังฟัง ผ่านเกล้า เจ้าหยุ่หัว
ไซจะพัน ฟังตัว ไปเมื่อไร
ไม่มีดี นิดหนึ่ง ฟังเขาโจน
จึงจะได้ ที่ฟัง ซึ่งถาวร
ท่านเพียงแต่ กล่าวบอก หรือพร้าสอน
นี้จึงถอน ตัวได้ ไม่ตกจม.

จะตกจน หรือว่า จะตกนรก
ตนไม่ยก ให้เขายก นั้นพกลม

ตนต้องยก ตนเอง ให้เหมาะสม
จะตกหล่ม ตายเปล่า ไม่เข้าการ

จงทำดี เกิดจะมี คนเขายก
 ชัมชาติ รักสา—กต นี้นานาน
 ท่านผู้ใด ใจซิง จนถึงว่า
 กตชัมดา มีมา แต่ไรๆ
 ความนารัก นกกว่า ความนากลัว
 กว่าการใช้ พลการ ที่ตนมี

และจะตก ราววัน ท่านสงสาร
 ซึ่งเราท่าน ย่อมรู้ อยู่แก่ใจ
 ไม่เวทนา คนดี หามีไม่
 เพราะใครๆ ก็ต้องแพ้ แก่คนดี
 ถนอมตัว ให้มาก มีศักดิ์ศรี
 ในวิธี ทุจริต อันผิดชัม.

จาก นิราสไปลพบุรี

สจจ เว อมตา วาจา
 สจจธาเรนติ ปณจิตตา,
 เอเตน สจจวชเชน
 ปลาายนตุ อธมมิกา.

เรื่องนำของเล่มนี้

จงช่วยกัน สร้างสันติสุขให้ โลกสมัยนี้

ความชั่วและความยุ่งยากต่างๆนั้น เกิดมาจากคนที่มิได้ทำก่อ
 ขึ้น ฉะนั้นการทำจิตใจที่ต่ำซามให้กลายเป็นจิตใจที่ดีมีประโยชน์ จึง

เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างชาติ และการก่อสร้างขึ้นในโลก. ศาสนาต่างๆทุกศาสนา ได้ทำหน้าที่นี้ตลอดมา. สมัยใดมนุษย์ทั่วไป มีจิตใจสูง ความสุขและความเจริญก็แพร่หลายไป. คนมีจิตใจสูง ย่อมเห็นแก่ความสุขส่วนรวม เห็นแก่ความเจริญของชาติ ยิ่งกว่าเงินทองชื่อเสียง ใช้เวลาของตนตลอดชีพ ทำงานเพื่อความสุขของมนุษย์ทั้งมวล โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ยิ่งไปกว่าความอิจฉาที่ตนได้ทำความดีอันเป็นผลให้ผู้อื่นเป็นสุข.

คนเรามักเข้าใจผิดว่า การเปลี่ยนจิตใจคนทำได้ยาก หรือแทบจะทำไม่ได้. ที่จริงธรรมชาติจิตใจของคนเป็นฝักฝ่ายข้างความดีมาตั้งแต่ต้น. เราจะเห็นได้จากความเมตตากรุณาที่มีอยู่ทั่วไป. เด็กเล็กที่ยังไม่ถูกอบรมให้เสีย ย่อมมีจิตใจบริสุทธิ์ปราศจากความชั่ว. พอเด็กโตขึ้น ความเพ็ดเพลิน ความหรรษา ความต้องการเงินจำเป็นในสังคมมนุษย์ และการปล่อยตนให้ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดและการพนัน ได้อบรมและนำจิตใจของเขา ไปในทางชั่ว จิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์ก็กลายเป็นจิตใจที่เห็นแก่ตัว โลกหยากได้ไม่รู้พอ โกรธและพยายาม เข้าใจธรรมชาติในทางที่ผิด กลายเป็นผู้ก่อความทุกข์นานาชนิดขึ้นในโลก.

สมัยใดมีศาสดาสั่งสอนศาสนาเกิดขึ้น ได้ชักนำคนให้เข้าใจถูก รู้จักธรรมชาติตามที่เป็นจริง กลับใจเป็นผู้เห็นว่า ความสุขเป็นสิ่งประเสริฐกว่าความหรรษาฟุ่มเฟือย ความมีอำนาจหรือเกียรติยศ และยอมเป็นคนจน ที่ทำงานเพื่อความสุขของมนุษย์ทั้งหลาย. โลกได้ประสบสันติสุข เป็นระยะตลอดมาเพราะเหตุนี้.

มีผู้เข้าใจว่า ถ้าได้อบรมจิตใจของยูวชนให้ดีแล้ว เขาจะเติบโตขึ้นเป็นคนดี คนไม่ดีที่มีอยู่ก่อนจะแก่ตายหมดไปเอง. พวกเขา

ครูอาจารย์ช่วยกันอบรมนักเรียนให้ดีที่สุดที่จะทำได้. แต่พื่อนักเรียนเหล่านั้นสอบไล่ได้ ในวันสอบไล่ได้นั้นเอง เขาได้เริ่มตกเพนทาสของเหล่า การพนัน ฯลฯ กลายเป็นผู้มีใจต่ำไป. ความพยายามของครูนับสิบปี ได้ถูกทำลายลงในวันเดียว. ทั้งนี้เนื่องจากตลอดเวลาที่เขาเติบโตได้เห็นผู้ใหญ่ประพริตซ์วักันหย่างเสรี ก็เข้าใจว่าการประพริตดีนั้นเป็นของประพริตดีกันชั่วคราว. ความสนุกสนานเฮฮา เหล้า บิลเลียด เป็นสิ่งถูกต้อง เป็นยอดปราถนา. เราจะเห็นได้ว่า การอบรมจิต มีหลักสำคัญที่การอบรมผู้ใหญ่. เมื่อผู้ใหญ่มีจิตใจสูงแล้ว เด็กก็มีใจสูงตามได้.

สมัยนี้ คำสอนของพระศาสดาก็ยังมีหยู่หย่างถูกต้อง ควนที่จะได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอบรมจิตใจ เช่นกับที่หลักวิชาทางวิทยาศาสตร์ทั้งหลายได้สร้างโลกวัตถุให้สะอาด และให้เกิดสุขแก่มนุษย์โดยทั่วไป. ถ้าคนเราเข้าใจความมุ่งหมายของบันดาผู้เป็นศาสดาทั้งหลายแล้ว จิตใจก็จะสูงขึ้น มีแต่ความรักและความสุขตลอดโลก.

หลักย่อๆในการอบรมจิตใจ

“พุทธ” หมายถึงความเบิกบานแจ่มใสของจิตใจ เป็นสุขและตื่น(แอ็คติฟ)หยู่เสมอ. จิตใจของคนเราเมื่อปลอดโปร่ง และไบนยามได้เห็นสิ่งแวดล้อมที่เบิกบาน ก็จะแจ่มใสและเบิกบาน เป็น “พุทธ” น้อยๆได้เองตามธรรมชาติ. จงพยายามรักสาจิตใจ ให้มีสภาพแจ่มใส เบิกบาน เหมือนกับอาบน้ำมาใหม่ๆหยู่เสมอ. เจ้าชายสิทธัตถะสามารถทำจิตใจให้เบิกบานเช่นนั้น ได้ตั้งแต่ยังเป็นเด็กเมื่อไปในงานแรกนา. เมื่อท่านพยายามค้นหาวิธีเอาชนะความทุกข์หย่างเด็ดขาดในตอนหลัง ก็ได้นึกถึงวิธีนี้ และสามารถทำใจให้

เบิกบาน จนสามารถคิดค้นหาวิธีเอาชนะความทุกข์ได้. แล้วได้ขง
สั่งสอนวิธีอบรมใจ และเปลี่ยนใจเป็นผู้มีความสุขสมบูรณ์ ไม่มี
ความทุกข์เลย ไว้เป็นประโยชน์แก่มนุษย์ทั่วโลก ทุกกาลสมัย, และ
เราเรียกคำสั่งสอนของพระองค์ว่า “พุทธศาสนา.”

“ดอกบัว” เป็นดอกไม้ประจำพุทธศาสนา. เราควนถือเอา
ดอกบัวเป็นดอกไม้ประจำชีวิต และถือเอาคติแห่งความเบิกบานจาก
ดอกบัว เป็นคติประจำใจใหญ่เสมอ. ดอกบัวเกิดมาจากโคลนตม
เมื่อไหล่พ้นน้ำแล้ว ก็สะอาดบริสุทธิ์ สิ่งโสโครก กะทังน้ำ ก็มา
จับเกาะไม่ติด. คนควนยึดเอาคติอันนี้ไว้จากดอกบัว เมื่อได้รับการ
ศึกษาพอสมควรแล้ว ไม่ควนเป็นฝักฝ่ายข้างความชั่วอีกต่อไป ละ
ทิ้งความชั่วได้เด็ดขาด, ทำตนเป็นผู้มีความดี ความบริสุทธิ์ ใหญ่
ในหมู่ผู้มีความชั่วและผู้ไม่บริสุทธิ์, ทำตนเป็นตัวอย่างผู้มีความสุข
ใหญ่ในหมู่ผู้มีความทุกข์, เป็นคนบริสุทธิ์เบิกบานตามธรรมชาติ ตลอด
ชีวิตต่อไป.

จิตใจที่บริสุทธิ์ตามธรรมชาติ นั้น เป็นอิสระไม่เป็นทาสของสิ่ง
ใด. การมีใจเบิกบานแจ่มใสตามธรรมชาติ เป็นประโยชน์แก่การ
ประกอบกิจประจำวันเป็นอย่างยิ่ง. ผู้มีใจถือเอาความเบิกบานเป็น
อุดมคติ จะทำงานได้ตลอดวัน ตลอดเวลาที่ลืมหูอยู่ และด้วย
ความอิมใจเป็นสุข ไม่รู้สึกเหนื่อยยาก.

“ชาวพุทธผู้หนึ่ง”

คิดก่อนตาย !

ไอ้เพื่อนสัตว์ เกิดตาย ทั้งหลายเอ๋ย

จงรีบพิ จารณา หย่าละเลย
ผู้เกื้อกูล สรรพโลก จากโอศุท
พระกรุณา เต็มเปี่ยม เอี่ยมอารี
ได้ตรัสรู้ ไฉนธรรม อันใหญ่หลวง
เลิศกว่าใคร โลกนี้ ไม่มีทัน
จงนอบน้อม พระธัม อันสุดผ่อง
เป็นบันได ไปสวรรค์ ไม่มันเมา
เป็นมรรคา อันเกษม จากภัยัน —
เป็นธัมซึ่ง พระองค์ ชงประทาน
จงนอบน้อม พระสงฆ์ สราพก
ว่าเป็นเนื้อ นานุญ อันจเริน
ผู้เลื่อมใส ไทยทาน แม้หน้อยหนึ่ง
ไม่มีทาง ขาดทุน เหมือนการงาน
ไม่มีเครื่อง คຸ້ມครอง หย่างอื่นใด
เป็นเครื่องนำ ถึงโมก ขธมา
โลกสามนี้ เอารั้ม เป็นที่พึ่ง
อันรัตนะ มวลมาย ทั้งหลายใด

ถ้าไม่เคย รีบน้อม จอมมุนี.
เป็นบ่อเกิด แห่งสุข กเสมสรี
เหมือนพระจันท ปุณณมี ที่เต็มครัน.
ชงนำสัตว์ ข้ามห้วง แห่งมหรรรณพ์
อภิวันทน กัมเกล้า เถิดชาวเรา.
เป็นแสงส่อง หนทาง ห่างจากเขลา
แล้วข้ามเข้า เขตทาง ข้างนิพพาน.
ตรายอัน มากมาย หลายสถาน
ประกาศไว้ นมัสการ ทุกเมื่อเทอน.
ซึ่งพระองค์ ชงยก ขึ้นสันเสิน
หย่าล่วงเกิน รีบน้อม นมัสการ.
ก็คู่ถึง ผลบุญ มหาศาล
ค้าขาย,เช่น เราท่าน เห็น เต็มตา.
เปรียบพระรัต นตรัย ได้เลยหนา
เร่งคบหา เถิดท่าน อย่าผ่านไป!
รธธัมซึ่ง กวาร์สอื่น เป็นไหนๆ
พระธัมรัตน เป็นใหญ่ มีค่ายง.

๑. มนุสโลก เทวโลก พรหมโลก.

พระธัมมะนั้น นำทาง บันเทาโสภ
จะตื่นขึ้น รัชชัม ของพระองค์
จงบันเทา ความหลับ ให้หมดไป
ความยินดี ในกาย เกิดครอบงำ
อันกายนี้ ไม่เที่ยง ทั้งเป็นทุกข์
ตื่นขึ้นเถิด ! เร่งยึด ประพริตักัน
ไม่ควนมัว ผลัดวัน ประกันพรั่ง
อย่ากล่าวว่ รอก่อน ค่อยทำการ
เพราะโลกสาม นี้ไม่ มีมนุส
ไม่ว่าชาย หรือหญิง สัตว์สิ่งใด
อันความเกิด เป็นเหตุ ไปสู่ตาย
เหมือนขว่างดิน ขึ้นบน กลับหล่นพฐ

สัตว์ในภพ ประสพ ความตายง่าย
ง่ายเหมือนตก เขาลัว ปลิวลงไป
การตกเหว น่ากลัว กล่าวคือตาย
ไม่ว่าใน อนาคต หรือปัจจุบัน
อันชีวิต ของมนุสส หรือเทวา
เคยรุ่งเรือง วุบวับ ก็ดับลง
เหมือนละลอก แดกตอก ไม่หยุดยั้ง
คือวิงหา ความตาย นี่ฉันใด
มัจจุราช ยืนรด อันสูงเยี่ยม
เสนาถื่อ อาวุธ ประทุสชน
มันเหยียบย่ำ อ้อแถม คือโลกสาม
มันทำลาย เล่นๆ ไม่เว้นใคร

ที่มีอยู่ ในโลก หมคพิสสง
หย่ามัวหลง เร่งยึด ประพริตักัน.
แล้วฝึกใจ หย่าให้ ระสายระลำ
หย่ามัวทำ และช้า เร่งค้ำมัน.
เป็นอนัตตา ไร้สุข ทุกสิ่งสรรพ
ให้เป็นนิจ เกิดท่าน จักสำราน.
ในการมุ่ง ทำกุศล ทุกสถาน
ประพริตักัน เอะของท่าน, หนุนเกินไป.
ที่รอดหลุด พ้นตาย ได้ทำไหน
ทั้งสามวัย ต้องพบ มริตยู.
มวลหญิงชาย ไม่มี ที่ต่อสู้
ลองคิดดู เกิดสหาย ไร้หรือไร.
จะตายวัน ตายได้ หย่าสงสัย
เพราะไม่มี สิ่งใด คอยกีดกัน.
ไม่มีใคร ขึ้นได้ เปนแมนมัน
เมื่อคิด เราท่าน ไม่ยืนยง.
ยอมถึงกาล มรณา หย่าพิสวง
ในขอบวง มริตยู คุๆไป.
เมื่อมันมา กระทบฝั่ง ทะเลใหญ่
ถึงลูกไหน ก็ต้อง“ตาย” ที่ชายชล.
ซึ่งเทียบเทียม ด้วยคชา แลพหล
ด้วยเล่ห์กล ข่มขู่ หยู่รำไป.
เฝ้าคุกคาม เช่นคำ นำหัวนไหว
ทั้งมิได้ อาธัม, มันเที่ยงตรง.

ดวงประทีป คือชีพ ของปวงสัตว์
เหมือนเทียนน้อย ถูกลม พัดดับลง
แม็กัสตร เก่งกาดี สามารถ
เข้าหาห้วง แห่งตาย ไปด้วยกัน
ไม่มีใคร ไนพิน ภูมิพิภพ
ต้องหมุนเวียน แปรผัน กันเช่นเคย

ทรัพย์สมบัติ มากมาย หลายชนิด
ความสวยงาม, เสื้อผ้า นานา,ยัง
ท้าวพระยา อสูร แลคนธัมม์
รวมทั้งมวล หมู่สัตว์ เหล่าอื่นใด
ทุกผู้คน ไม่เว้น ว่าชั้นไหน
เหมือนแมงเม่า เข้าไฟ แลละหิงชาย
พระอริยะ เช่นพระ สารีบุตร
ความยึดมั่น, ลุขัน โลกุตระ
ก็ยังหา พ้นปาก มัจจุราช^๑
เหมือนประทีป ทวนลม ไม่เท่าไร
แม้พระพุท ธิเจ้า ทั้งหลายใด
มีพระเนตร รุ่งอร่าม งามเหลือเกิน
ซงตัดอา- สวะ สิ้นทุกโสภ
ก็ยังคง ดับขันธ ปรีนิพพาน
ชนพวกที่ เตือดร้อน เพราะโรคภัย
แม้พวกเด็ก ที่สนุก ทุกนาที่

ถูกมัจจุ โขยพัด ไม่เหลือหลง
แม้แสงส่ง จำ,ก็ดับ ด้ดับปลัน.
ชนะข้า ลีจอบ ก็ต้องหัน –
ไม่อาค้ำขาม ห้วงนั้น ไปได้เลย.
จะหลีกหลบ ความตาย ด้ท่านเอ๋ย
คือลงเอย ตรงชีวิต อนิจจัง !
ทั้งญาติมิตร บุตรภรรยา รอบหน้าหลัง
จะตามผู้ มรณัง ด้หรือไร ?
ซึ่งกล่าวกัน ว่าอา- นุภาพใหญ่
หมดบุญ, บิน เข้าไฟ คือความตาย.
ก็ด้ไป สุดลง ตรงสลาย
ไม่เลือกนาย, หรือบ่าว ถึงคราวมรณ.
ประเลิดสุด บันดาผู้ ด้เพิกถอน
ไม่มีทาง โยกกลอน แต่อย่างใด.
ที่มุ่งมาด ปวงชน ไปได้ไม่
ด้ดับไป เล็งแล ใ้แน่เทอน.
ซึ่งชาวโลก น้อยใหญ่ ใ้สั่นเสิน
สรีระรูป ดูจเริน งามตระกาน.
เป็นที่พึง ของโลก สามสถาน
ด้ยคชสาร มริตยฺหฺม ด้ให้ดี.^๑
โดยชรา มันด้ เข้าเบียดสี
มัจจุราช ก็ยังบี บุกด้กััน.

๑. หมายถึงร่างกายของท่าน.

มันมิได้ กรุณา และปราณี
 เหมือนไฟเผา ผลานมา ไนอรัญ
 แม้นที มีน้ำ เปี่ยม,แล้วก็
 แลอัคคี มีพิน มากองเย้ย
 ฉันทไตท่าน มัจจุมาร ผู้มุ่งร้าย
 ยังไม่อ้อม เอมโฆ และชุ่มคอ
 โลกหมดบุญ จุนค้า หมดอำนาจ
 ต้องเข้าปาก มัจจุ คังใจจง
 ปวงสมบัติ อุปมา เหมือนความฝัน
 และเหมือนคลื่น น้อยใหญ่ ไนธรา
 มัจจุมาร ตนเดียว ย่อมเล่นค่า
 สัตว์ต้องเป็น ตามชรา แต่ละคน
 อันหญิงชาย ทุกชาติ ทุกภาษา
 ทรมณ์สังการ คือความฝัน บัดเดียวใจ
 นี่แน่ท่าน ! หญิงชาย สหายผอง
 มันถือดาบ คือชรา คู่กะตือ –
 ท่านจะมัว หลับไหล ไฉนได้
 จงเป็นผู้ ไม่ประมาท ละเลิกใจ
 นี่แน่ท่าน ! หญิงชาย สหายข้า
 จเรินไว้ จักห่าง ทางมารมรณ
 การจเริน มรณะ – สัญญานี้
 ผู้ยินดี ภาวนา นับว่าไกล
 ความแก่ทำ เรือนกาย ให้หมดงาม
 ร่างอันเรา รักยิ่ง เท่าชีวา

คอยขี้ สรรพสัตว์ ไม่เลือกชั้น
 มิได้งด เว้นพรรณ ไม่ได้เลย.
 ยังไม่รู้ จักพอ เลยท่านเอ๋ย
 ก็ไม่เคย มีท่า ว่าเพียงพอ.
 แม้กินสัตว์ มากหลาย มาแล้ว,ก็
 นี่เป็นข้อ ไม่เอนเอียง, แต่เที่ยงตรง.
 เพราะโมหะ ตัณหา ททำให้หลง
 ผู้วางง มัวลุ่ม ปลื้มโภคา
 มีแต่มัน โยกคลอน คล้ายชิงช้า
 ย่อมแตกชำ ยามกะทั่ง ที่ฝั่งชล.
 สัตว์โลกเป็น นิจมา นำพองชน
 เหตุนี้มัว หลับกมล อยู่ทำไม ?
 ไม่หยุดได้ คำฟ้า หย่าสงสัง
 พอเราตาย ไม่มี แม่หยิบมือ.
 ท่านไม่มอง ความตาย กันบ้างหรือ ?
 รื้อรันหัน โลกคือ สัตว์ร่าไป.
 จงชวนชวาย กุศลกัม, หย่าทำไก่อ
 ประพริตธิัม เอาไว้ ตัดนิวรรณ์.
 มรณะ – สัญญา พึงสังหรณ์
 เพราะบั่นทอน ความใคร่ ให้หมดไป.
 ประโยชน์มี มากยิ่ง กว่าสิ่งไหน
 มัจจุมาร, เพราะไม่ มีโสกา.
 โรคร้ายเข้า คุกคาม ค่าสังขาร
 ทั้งกำลัง วิชา ถูกคร่าไป.

อัฐภาพ ที่รักสา ด้วยยาหยุก
อันเรือนร่าง เรานี้ มีสิ่งใด
ท่านต้องตก สาคร อันกว้างใหญ่
ลมคือกัม คอยประหัต ประหารอยู่
ท่านอย่าได้ ประมาท ไม่เป็นผล
ชั้นเป็นเครื่อง พันทูล สุขใจกาย
โภคทรัพย์ พวงพ้อง มิตรสหาย
จะช่วยคุ้ม ท่านได้ เมื่อปลายมือ
ส่วนกุศล อกุศล ผลเท่านั้น
ทรัพย์อื่นๆ ทั้งหมด ล้วนไม่เคย

กายเปรียบเรือ ไหยน้อย ที่ลอยกว้าง
ย่อมสเทือน หวั่นไหว ไม่เว้นวาย
เรือจักแตก ล่มจม เพราะลมร้าย
ท่านจงบำ—เพ็ญบุญ ไว้จนเจือ
อัฐภาพ เหมือนภาช—นะดิน
แม้รักสา โดยวิธี ที่แยบคาย
จงประพริต ยึดรั้ง ไว้เป็นเป็นนิจ
พระรัชมือ ประพริตดี มีค่าย
พรรณพริกสา กว้างใหญ่ แผ่ไพศาล
ที่ยอดเขา ไกลาส สูงกว่าแดน
มีนางทิพ อับสร กล่าวกันว่า
ตามช่งอ่อน พุษา ยามสายันห์

อันภพทั้ง หลายเหล่า ล้วนแต่ทุกข์
สัตว์เกิดแล้ว ต้องแก่ ตายตามกาล

ก็ต้องถูก มัจจุคร่า หย่าสงสัย
เป็นแก่นสาร ตรงไหน น่าคิดดู!
คือห้วงไตร วัฏวน ทุกคนผู้
มีละลอก คือหมู่ ความเจ็บตาย.
ดีแก่ตน จงประพริต ยึดรั้งไว้
คนประมาท คือคนตาย; เร่งฝึกปรือ.
บุตรภรรยา, นาไร่ เหล่านี้หรือ?
ถึงเขาร้อง สือสือ ก็เปล่าเลย.
จะติดท่าน ตามท่าน ไม่หยุดเฉย
ติดตามใคร ไปเลย เมื่อยามตาย.
หยุดท่ามกลาง สาคร คือภพหลาย
เพราะพระพาย พัดต้อง ตามลำเรือ.
กล่าวคือกัม ที่ทำให้ ทุกๆเมื่อ
เพื่อช่วยเหลือ ยามลำ แตกทำลาย.
ต้องแตกสิ้น แน่แท้ ท่านอย่าหมาย
ก็ต้องแตก สลาย ไม่กินคง.
จักปรุงจิต ให้สุข สมประสงค์
ตนจ้านง สิ่งใด ไม่ขาดแคลน.
ล้วนกิ่งก้าน สาขา สง่าแสน
ทุกเขตแคว้น ไม่มี ที่เทียบทัน.
เที่ยวเยื้องกราย ไปมา ทำผกผัน
ในที่สุด พวกนั้น ก็วายปราน.
สัตว์น้อยใหญ่ ไม่มีสุข ดูเถิดท่าน
โฉนท่าน จะพอใจ ในชาติภพ.

ใครสามาด เอามือ จับเหล็กแดง
 ปราชญ์คนไหน ยินดีกาย อันเขาชบ
 ภัยของสัตว์ ทั้งหลาย ในโลกนี้
 ทุกอะไร จะสมอ ด้วยพา —
 เหตุที่ทำ สังขาร ให้แปรไป
 ผู้ใดเห็น สังขาร นำยินดี
 ร่างกายนั้น ไร้แก่น อันมีค่า
 มีตัวตน เป็นเหตุ ให้ร้อนใจ
 เปรียบประดุจ คนอ กตัญญู
 กายก็เปรียบ ดูกัน มันทารุณ
 ความสิ้นไป แห่งอายุ ย่อมรุกได้
 มัจจุราช เช่นคำ เปนอาจิน
 เวลาที่ ล่วงไป ไม่หันกลับ
 ทูชเปนของ ควนคิด ไว้ทุกคน
 ผู้ใดร้อง ครวนคณิง ถึงคนที่
 ปราชญ์กล่าวว่า ผู้นั้น เขลาอะไร
 ในโลกนี้ ผู้ที่ ละไปในั้น
 เหตุนั้นท่าน จะพิโร ไปไยมี

สุขเปนของ น้อยนิด คิดดูหน่อย
 ส่วนทุกใน โลกนั้น เหลือคนนะนา
 หากพินิจ คิดดู ให้ดี ๆ
 เปนธัมดา ของโลก ต้องโสกร้อน
 ท่านลองแพ่ง พินิจ ดูกายนี้
 เปนบ่อเกิด แห่งโรค สารพัน

อันร้อนแรง ไม่มี ที่หลีกหลบ
 ซึ่งคนพบ แต่ทู่เข็น เปนอนัตตา.
 ภัยใดที่ เปรียบตาย ไม่มีหนา
 ธิทุกขา คูไป เห็นไม่มี.
 สิ่งอื่นไม่ เท่าชรา ทุกวิถี
 เพราะผู้นี้ งามาย ไซ่อื่นไกล.
 เหมือนไม้้อ ในป่า หย่าสงสัย
 เราบารุง หย่างไร ไม่รู้คุณ.
 ไม่เคยรู้ คุณท่าน ผู้เกื้อหนุน
 เราเลี้ยงขุน มันก็ยับ ไปกับดิน.
 เวลาให้ สิ้นไป เปนนิจสิน
 โดยชรา คอยปลิ้น ปลิดชีพชน.
 มาคอยรับ เราแม่ แต่สักหน
 หย่าปล่อยตน เลินเล่อ เผลอเกินไป.
 ญมัจจุ ย่ำยี ชีพตักสัย
 เขาช่างไม่ หมั่นพินิจ คิดให้ดี.
 ไม่กลับมา เพราะท่าน รำร้องฉะนี้
 ถึงผู้ที่ ล้มตาย วายชีวา.
 เหมือนหยาดน้ำ ค้างย้อย ตามยอดหย้า
 คุจน้าใน มหา ห้วงสาคร.
 จะเห็นความ ทูชมี หยุ่สลอน
 ทั้งสามโลก คือไฟฟอน ไปด้วยกัน.
 ล้วนเปนที่ น่าชัง ไปทั้งนั้น
 ปตติกุล ทุกคั่น ไซ่ถาวร.

ก่อให้เกิด ทูชโทส คุจดาบหลาว ดังงูพิส และราว กับลูกสร
 เป็นที่ใหญ่ ของความแก่ และความมรณ ไร้แก่นสาร ทั้งก่อน นำติเตียน.
 “ตัวตน” ไม่ มีแน่ ไนเบ็ญจะขันธ ไนอายตนะ หกนั้น ไม่ผิดเพี้ยน
 เปรียบเหมือนกับ พยับแดด ที่แปรเปลี่ยน มันหมุนเวียน ตามกาล ที่ผ่านไป.
 เหมือนกล้วย่อ้อ แลฟองน้ำ ไนคงคา แลละลอก ไนมหา สาครใหญ่
 ใครจะเขลา ไปรับอ้ำ หรือหย่างไร หรือผู้ใด พิสง ยังสงกา.
 ชนผู้เขลา ถือเอากาย อันไร้แก่น ซึ่งเปรียบมั่น กับเงา เราทั่วหน้า
 นั้นเพราะหลง ยึดมั่น ตามกันมา คล้ายกับว่า หลงปอง ฟองวาริ.
 บุคคลไม่ พึงได้ สิ่งมีค่า ไนขันธห้า อายตนะหก ที่ว่านี้
 มันเป็นสิ่ง สูญเปล่า ไม่มีดี ไร้สาระ เต็มที่ ไม่ควนปอง.
 เหมือนบุรุษ ประสงค์แก่น ไนท่อนกล้วย ใครจะช่วย หาให้ได้ ไม่เห็นช่อง
 คงหาไม่ ได้แน่ แม้เฝ้ามอง เพราะไม่มี สิ่งของ เป็นจันอัน.
 หย่าเส้าโสภ ร่ำไร ไปเลยท่าน อรรถาพไม ยืนนาน ทุกทั้งนั้น
 มันไม่เที่ยง ปติกุล สูญจุกัน ผู้ยังยืน อยู่ นั้น ไม่มีใคร.
 ไนเรือนกาย ไร้สิ่ง เปนแก่นสาร ไม่มีแม่ สกนิต,ท่าน หย่าสงสัย
 จงประพริติ ยึดฉัม ประจำใจ ละหลงไหล เสียได้ ไร้มลทิน.
 ไม่มีผ้า ใดที่ ไม่มีด้าย ไม่มีสัตว์ ไร้ร่างกาย จงถวิล
 ร่างของสัตว์ สลายแล้ว ไม่มีจัน ต้องกองดิน มันคง หย่าสงกา.
 ไนโลกนี้ ผู้ใด ใครหนอท่าน จะหยุดได้ ยืนนาน คู่ดินฟ้า
 ไม่มีผู้ ยืนนาน ไนโลกา เพราะร่างต้อง คร่ำคร่า สลายลง.
 ตัวตนหา มีไม่ ไนร่างกาย สิ่งเกิดดับ ทั้งหลาย หย่ามัวหลง
 เหมือนฟ้าแลบ กลางนภา หย่าพะวง ไม่กินคง หยู่ยาวนาน ท่านจงดู.
 จงเป็นผู้ พอใจ ไนภาวนา หย่าปล่อยไปให้ เวลา ล่วงลอยหยุด
 หมั่นเจริญ อนัตตา สัจญารู้ เพื่อเป็นผู้ แจ่มใจ ไม่โสกา.

ชนเหล่าใด พอใจ ในเรือนกาย
เป็นที่อยู่ ของโรค ภัยนานา
ล้วนเป็นเหยื่อ ของสัตว์ เช่นสุนัข
ชนผู้ยัง มีคมนต์ ต้องวนเวียน
ดูเอาเถอะ เรือนร่าง ของเรานี้
เหมือนฟองน้ำ ซ้ำกลืน เหม็นเหลือใจ
คูกที่หู่ ของงูพิษ ไม่ผิดดอก
ราวกะหม้อ เกลือขึ้น และหยุ่นาน
มนุสผู้ รู้ถ้วน ควนกล่อมเกลี้ยง
เพียงชีพหู่ ประพริตช์ม ให้ทวิ
ไม่มีคุณ ชนิดใด ในโลกสาม
นอกจากคุณ ของพระ รัตนตรัย

ด้วยเดชอัน ยิ่งใหญ่ พระไตรรัตน
ขอพวกเรา ลูถึง สุขทั่วกัน
ในโลกสาม ขอให้ สัตว์ต่างๆ
ทั้งที่เป็น สัตว์ และเป็นพาล
จงเป็นผู้ ไร้โรค ทุกโสภหมด
บันเทิงสุข ทุกทิวา และราตรี

มัจจุราช เบียนสัตว์ ไม่เลือกหน้า
กำลังยืน, เดินนั่ง หรือหยุดมอง
สัตว์มีชาติ ต่างกัน ก็เพราะกัม
สัตว์ได้ทุ เพราะชรา และวอดวาย
ความอูบัติ ในภพ จะไม่มี
กัมไม่มี เพราะหมด โมหะพุน

ก. ๗

อันเปรียบคจ แผลร้าย พิสนักหนา
โลหิตทั่ว กายา น่าสอิดสเอียน.
เมื่อประจกส แล้วรู้สึก นึกคลื่นเหียน
เฝ้าแต่เพียร ทูจะกะหน้า อยู่ร่ำไป.
มันหามี สาระ หย่างไรไม่
คจช่วมใหญ่ เปนพิส หยุ่นิจกาล.
มีน้ำซึม ซาบออก เรือยไปท่าน
จงวิจารณ์ ครอบคจ ให้จดี.
บำรุงเลี้ยง กายไว้ ทุกวิถี
เพราะชมนี่ ประเสอิดยิ่ง กว่าสิ่งใด.
ซึ่งนำความ สุขให้ สัตว์ผองใส
สิ่งอื่นไม่ มีค่า มาเทียบทัน.
ขอให้เรา ได้ขจัด บาปนั้นๆ
ปรีดานันท์ ไม่มี ที่เปรียบปาน.
ทั้งเป็นมิตร เปนกลางๆ ทั่วทุกท่าน
ทั้งพวกพ้อง วงส้วาร บันดามี.
ได้รับรส สันติสุข ทุกวิถี
ตั้งคำที่ เราหวัง ตั้งจิตปอง.
ทั้งหนุ่มแก่ เถ้าชรา ร่างทั้งผอง
เท่ากับเดิน หาห้อง แห่งความตาย.
อวิชชา เปนตัวนำ กัมทั้งหลาย
โดยมีสาย ชาติสัมพันธ์ นั้นเป็นมูล.
ก็เพราะกัม เหล่านี้ ชาติสิ้นสูญ
ทุขดับสูญ เพราะชาติ ชาติสลายไป.

แล้วชรา มรณะ จักขาดหมด
 ความดับสิ้น กิเลส ทั้งหลายใด
 พระผู้มี พระภาค ตรัสไว้ว่า
 ผู้นั้นชื่อ ว่าเห็น พระผู้มี
 ผู้จเริน ทั้งสอง จงตรองชม
 คือพระพุทฺธ พระธัมม ถูกองค์ตรง
 ได้กำเนิด เกิดมา เป็นมนุษย์
 รู้ชนะ สมบัติ เครื่องเน้นซ้ำ
 ซึ่งบันเทา อาสวะ ให้หมดสิ้น
 แล้วใครหนอ จักเกลียดชัง ที่ก่อกอง
 องค์พระพุทฺธ ผู้หมดจด ประเสดียง
 องค์พระธัมม ชงคุณ อันยิ่งใหญ่
 เหล่าพระสงฆ์ ชงศีล อันสูงเยี่ยม
 เป็นที่พึ่ง อันยิ่งใหญ่ ในจักรวาล
 รัตนะนี้ มีอยู่ ในผู้ใด
 ได้ที่พึ่ง อันเลิศ เกิดไพบุญ
 แม้ชีพดับ ลับโลก นี้ไปแล้ว
 เพราะเหตุนี้ รัตนตรีย ดังกล่าวมา

เมื่อชาติไม่ ปรากฏ อีกที่ไหน
 ก็เหมือนไฟ ลมเป่าดับ วัชทันที.
 ผู้ใดถ้า เห็นธัมของ พระชินสีห์
 พระภาคเจ้า เต็มที่ ไม่ผิดองค์.
 เพื่อได้เห็น พระผู้นำ สมประสงค์
 ที่ท่านชง เป็นที่พึ่ง ของโลกา.
 ยากแสนสุด จะได้ โดยง่ายหนา
 คือพบพุทฺธ ฐาสนา อันเรื่องรอง.
 ล้างมลทิน สอาด ปราศมัวหมอง
 บุญทั้งสอง ขึ้นให้ ได้หย่างใด.
 ที่พึ่งพึ่ง อันวิเศษ และสุกใส
 เป็นที่พึ่ง อันวิลย เหลือประมาณ.
 ไม่มีผู้ อื่นเทียม เทียบกับท่าน
 ความสักการ น้อมระลึก นึกถึงคุณ.
 ผู้นั้นไม่ มีทุกข์ สุขคอยหนุน
 มีแต่อุ่น จิตตน จนมรณา.
 ย่อมผ่องแผ้ว กายใจ ในโลกหน้า
 พึ่งถือเถิด เกิดค่า คุณล้ำเอย.

คิดก่อนตาย คตินี้
 เตือนจิต เจตนรั้าพึ่ง
 ยามแก่ เจ็บตายถึง
 ท่านจัก ยิ้มเยาะได้

ควนคณิง นักท่าน
 เฟ่งไว้
 รือห่อน สดุ้งนา
 ใส่น้ำมัจจุมาร.

“ไววิทยา”

ศาสนาคืออะไร

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

คนโดยมากที่รู้สึกสาสมสภาพตน มักมงายถือศาสนาตามลัทธิที่ผู้หลักผู้ใหญ่เคยนับถือกันมาเป็นปรัมปรา ไม่ใคร่ครวณลึกซึ้งถึงไหนนักนั้น ไม่น่าอ้างเอามาเป็นข้ออ้าง, ยิ่งคนที่ศึกษาค้นคว้ากลางๆ แต่ละเมอว่ารู้พอแล้ว ก็มักหลอกตัวเองให้เข้าใจผิด หลงใล้ความศาสนาจนเลยเถิดไปโดยมิจงใจคิดว่า เป็นสักแต่ว่าเครื่องมือสำหรับทำให้ขึ้นสวรรค์ชาติหน้าเท่านั้น. บางคนถือว่าศาสนาเป็นลัทธิเหลวๆ ใช้สวรรค์เป็นขนม ใช้นรกเป็นตุ๊กแกกินดับ เขื่อสำหรับล่อใจ และชุกกันไซ้คน เหมือนทำแก่เด็กอมมือ ให้น่านอนสอนง่ายไม่เกะกะเหรกเท่านั้น. นักปราชญ์ฝรั่งตัวลือ ชื่อ โลส์ติก-กินซัน วินิจฉัยว่า ศาสนาหรือ ริลียีน นั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ คือ ๑. ต้องเป็นอียอสเตติก คือลัทธิศักดิ์สิทธิ์ซึ่งอันหนึ่ง สำหรับเผยแผ่อนุภาพผูกใจคน ใ้หันนับถืออนุโลมปฏิบัติกัมตามธัมมบัญญัติ เรียกมอรัลอิติกัล อีกลัทธิ ๑ ต่างหาก ถึงแก่ตำหนิว่า พุทธศาสนาในอินเดียสาบสูญไป แต่ศาสนาพราหมณ์ยังอยู่ เพราะพุทธศาสนาไม่นิยมความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเสียเลย. สัญชาติคน นิยมความศักดิ์สิทธิ์ซึ่ง พุทธศาสนาไม่ใช่ริลียีน คือไม่ใช่ศาสนา เป็นแต่ อิติก คือธัมมสาทร จึงหุ่ยนสภาวรรไปในอินเดียไม่ได้นั้น ก็เข้าใจเฉไป. พุทธศาสน์เฉลิมหลักธัมมเป็นตัวศาสนา และมีลักณะก่อให้เกิดศัทธาในข้อที่จะไม่ต้องลงตนเป็นเครื่องผูกใจ เช่นนับถือพระสรีรัตนตรัย

เป็นที่ฟังก็มีเหมือนกัน. คนไนอินเดียบังเขลาหยุ่งมาก เคยทอดชีวิตนับถือศาสนาพราหมณ์มาจนให้ฝั่งสันดานเสียแล้ว พุทธศาสนาเพิ่งเกิดใหม่กว่าช้านาน แต่ถึงกระนั้นคนในสากลโลกทุกวันนี้ ยังนับถือพุทธศาสนาแพร่หลายมากกว่าศาสนาอื่นๆหมดจนจนไกลก้นลิบ เป็นไรไม่ยกขึ้นว่าบ้าง แต่ที่จริงนะเป็นจริงเช่นว่ากันกะนั้นหรือ ตามความรู้ความเชื่อของฉัน(คำเดิมเป็นข้าพเจ้า)เห็นว่า หามิได้เลยทีเดียวนะ ศาสนาเป็นตัวหลักธัมม์ เครื่องมือสำหรับชุบคนขึ้นให้ขงสันติสุขสมภูมิมินุส ตามศาสตราจารย์เจ้าของศาสนานั้นๆ จะสันนิษฐานวางแบบขึ้นไว้ ให้มนุสปฏิบัติมินุสธัมม์ ผิดจากคนเยิงและเดรัจฉาน เปรียบเหมือนข้าวและกับข้าวขนมหวาน ที่บรรพบุรุษท่านวางเยี่ยงหุงต้มปรุงไว้ให้มนุสยานุชนใช้บริโภคเลี้ยงกรักษกายสืบมา มิพักต้องเที่ยววิ่งตะกรุปสัตว์และเที่ยวขูดขุ่ยเผือกมันแทะกัดกินเป็นต้น. ส่วนศาสนานั้น เป็นธัมมาหารสำหรับเลี้ยงใจให้สมเปนมินุส หาใช่ตัวศาสนาเหมือนตัวหลักธัมม์เองไม่ ฝ่ายความศักดิ์สิทธิ์ขงลั้งนั้น เปนแต่เครื่องอุปกรณ์สำหรับกะตุ้นใจให้ถึงสัทธาหน่วงให้ประพริตตามหลักธัมม์ไม่ให้ห่างเหินเท่านั้น.

คนเยิงหรือเดรัจฉานก็ดี ไม่มีหลักธัมม์เปนศาสนาที่จะยึดประพริตตามจึงปล่อยตนให้เปนไปตามธัมชาติ สุดแล้วแต่จะเห็นสะดวก เห็นตัวอย่างง่าย ๆ เช่นการประเวณี แม้เปนข้อสุดสำคัญขงศักดิ์ศรีในชีวิต คนเยิงและเดรัจฉานก็ยังไม่สำมะเลเทเมาปะปะไม่เลือกบิดามารดาบุตรธิดา หรือพี่น้องกลานตามกันออกมา ไม่มีภรรยาสามีจำกัดเปนเนื้อเปนต์ัว เพราะฉะนั้น ครั้งคนยังเปนเยิงอยู่ จึงไม่ว่าคนชาติไหน. คนมีแต่มารดาบิดานั้นเพิ่งปรากฏขึ้นในโลกไม่เกิน ๖ พันปีแล้วมานี้เอง. มินุสที่มีศาสนธัมเปนเครื่องยึด งคการสังวาสหย่างอัปลักสน์ ข้ำไม่สมพาสภรรยาท่าน หรือแม้แต่นางสาวพรหมจารีที่มีผู้ปกครองหวงห้าม ที่สุดจนแต่ตัวเจ้าหล่อนเองรังเกียจ กำหนดให้สตรีมีสามีเพียงคนเดียว และบางชาติถึงแก่กำหนดให้ชายมีภรรยาเปนคู่ผู้ตัวเมียเพียง

คนเดียวด้วย. กระนั้นแหละ ถ้าพูดกันเผินๆจะเรียกศาสนาว่าประเพณีหรือ
 กคหมายก็แทบจะได้เหมือนกัน ผิดกันแต่กคหมายมีอาญาบารบให้จำต้อง
 ปฏิบัติตาม แต่ศาสนาหาไม่มี แต่ก็มีการบารบให้ปฏิบัติตามเป็นชั้นๆตาม
 กิเลสของคน คือมนุษย์ฉลาดที่สมบูรณ์ด้วยการศึกษา ไม่ว่าจะป็นนักปราชญ์นักรู้
 นักเรียนหรือนักเลง ก็โดยสัทธาเห็นเหตุเห็นผลว่าเป็นคุณหรือเป็นโทษ ทั้งมี
 ความละอายแก่ใจและความสอู่ใจ ที่ท่านเรียกหิริและโอตตปะปะ ต่อการกระทำ
 ชั่ว บันดาจะก่อให้เกิดผลร้ายที่ท่านเรียกว่าบาป ทั้งแก่ตนและคนอื่น. ส่วน
 คนเขลาที่กิเลสหยาบ ก็โดยกลัวตคนรทหรือคร้ามทุขโทษภัยที่จะต้องถูกสาบ
 น้ำหน้าแฉดออกเสียดจากสมาคมป็นต้น แต่ถ้าพูดกันให้ซึ้งขึ้นไปอีกชั้น ๑
 ประเพณีและกคหมายนั้น โดยมากมุ่งเพียงผลสำหรับใช้จะเพาะแคว้น หรือ
 จะเพาะอาณาจักร ส่วนศาสนานั้นมุ่งล้วนขึ้นไปถึงสาเหตุด้วย สำหรับใช้ทั่ว
 สากลโลก กคหมายจึงเปรียบเหมือนเพียงแพทย์ แต่ศาสนาเปรียบเหมือน
 สากลสมาคมสภากาชาด เมื่อจะนี้ ก็ส่องให้เห็นชัดได้ว่า ศาสนาเป็นหลัก
 ฐัมสำคัันของมนุษย์ ทั้งสำหรับชาตินี้และชาติหน้าคืออนาคตกาลด้วย เพราะ
 สัญชาติคนเราทำอะไรมักใถ่ติดถานุคติกัน. การทึ่งเยียงป็นชากวิบากไว้
 จึงป็นข้อสุคสำคัันแก่พริตติกั้มต่ออนาคตของปัจฉิมชนหย่างอุกริสถ์. จึง
 อุทานของฉันนิพนธ์ไว้สรุปความว่า

ศาสนา หาหลัก พานักยัต มนุสประพริตติ เพลาทุข เปริ่องสุขสันตี
 สมมนุส ชุคฉลวย หยู่ด้วยกัน โดยถือธัม ผันพิง กล้ายคลึงเอย.

ทำไมคนทุกคนถึงต้องถือศาสนา

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

เมื่อได้กล่าวขอก่อนแล้วว่าศาสนานะคืออะไร ก็จงให้เข้าใจได้ง่ายว่าทำไมทุกคนถึงต้องถือศาสนา. ปัญหาข้อนี้ก็ทำนองเดียวกันกะทำไมคนทุกคนถึงต้องถือกฎหมายบ้านเมือง เพราะคนเราชอบอยู่ร่วมหมุกกันมากๆ ตั้งแต่ครัวเรือนจนเป็นชาติเป็นราชอาณาจักร ถ้าไม่มีข้อบังคับหย่างไรวางไว้เป็นหลักเสียบ้างเลย คนกำลังน้อยก็เดือดร้อน เป็นเหยื่อคนกำลังมากเบียดเบียนข่มเหงเล่นได้ตามอำเภอใจ เพราะสัญชาตคติคนเรามักเห็นแก่ตัวเป็นพื้น ทั้งเป็นข้อบังคับวางไว้สำหรับให้คนประพริตละม้ายคล้ายคลึงอยู่กลมเกลียวด้วยกันไปได้โดยผาสุก แปลกแต่กฎหมายเป็นเครื่องบังคับกาย แต่ศาสนาเป็นเครื่องบังคับใจด้วย. ข้อผูกพันกันสำคัญนั้น คนอยู่ในเมืองไหน จำต้องปฏิบัติตามกฎหมายเมืองนั้น แต่คนอาจจะเลือกถือศาสนาไหนๆได้ตามสัทธาไม่ว่าอยู่ในเมืองไหนๆ เพราะกายนั้นผู้มีอำนาจมากกว่าอาจจะบังคับได้ แต่ไม่มีใครบังคับใจใครได้ นอกจากตัวของเจ้าของเอง. ตัวเองสัทธาต่อศาสนาไหน ก็บังคับใจให้ประพริตตามหลักธัมของศาสนานั้นด้วยตนเอง. อนึ่งศาสนาสำคัญกว่ากฎหมาย เพราะคนทำตามโดยสมัครเอง เช่นกตัญญูธัมคนยิงและเดรัจฉานไม่รู้จักรัศมารดาและบุตร จึงเอื้อเพื่อต่อกันเพียงหย่านมที่มีสำนึกตามธัมชาติบังคับให้ตนเอง. มนุสผู้มีศาสนธัมเป็นเครื่องยึดจึงมีกตัญญูต่อกันยึดเยื้อต่อไป มนุสจะเกิดและจเรินได้ก็เพราะพึงมารดาบิดาก็

หวังพึ่งกตัญญูของบุตรสนองคุณ ถ้าหากต่างหากตัดกตัญญูกันไปแล้ว กตหมายก็คุ้มไม่ให้คนไม่ให้เกิดไม่ได้ ต่อให้ตั้งกรรมร่างกตหมายขึ้นอีกตั้ง ๑๐ กรรมก็ตั้งเสียเวลาเปล่า กตหมายคุ้มทรัพย์และชีวิตได้เพียงเฉินๆ หากสักซึ่งเสมอศาสนาคุ้มไม่ กระนี้แหละ รัฐบาลท่านจึงต้องอุดหนุนการพระศาสนา ระวังไม่ปล่อยให้ให้โสมจนถึงเสื่อมสูญขาดตอนกัน. ฉันทกล่าวฉะนี้ เพื่อสะกิดใจเพื่อนไทยรุ่นใหม่ในพระนคร หย่าริเอาใจใส่ต่อโรงหน้งให้สำคัันกว่าต่อพระศาสนา. ด้วยการสีกสาของกุลบุตรไทยแต่ก่อนมาเกี่ยวกะวัดเพนพื้น แต่เดี๋ยวนี้อีกเกี่ยวกะโรงเรียนเสียมาก ปลูกใจให้เรียนการพระศาสนาข้งน้อยนั้ก แต่ถ้าเรายังไม่ลื้มปาถกถาของเสนาบดีกะชวงรัชการ ที่ประทานเมื่อ ๑ สัปดาห์มาแล้ว ก็น่าอู่ใจ หวังได้ว้า การสอนพระศาสนาคงจะเพนฝังเพนฝาดึ้จึ้นสมพระบรมประสงค้ของพระผู้เพนประมุขสยามชาติ เพราะพระพุททศาสนา ก็มีลักสนะดีไม่แพ้ลักทชินโตของยี่ปุ่น ซึ่งเขาเจือการสอนทุกพแนกวิชาทุกโรงเรียน และทุกวิทยาลัย.

ฝ่ายอานาจักร มัันผู้ผิดถานค่าคนตายโดยสัญเจตนาพยายาม ก็ต้องรับพระราชอาชญาตายตกไปตามโทส เพื่อป้องกันการกำเริบเอาเยี่ยงหย่างกัน สิบไปเมื่อหน้า แต่บางทีก็อาจจะผ่อหนักเพนเบา หรือปลิ้นปล้อนเอาตัวรอดตลอดโทสไปก็มี ที่ข้งร้ายกว่านี้ฉั้น บางสมัยท่านที่ขงมหิททิตเดขานูภาพมีหมัดใหญ่ กลับหลงใช้มนุสสวิคหะกั้มและโจรกั้มเพนเกียรตติยส โดยอ้างว้าเพนพระเจ้ามหาชัยก็มี. เมื่อฉะนี้ ก็ไม่พัันเพนเยี่ยงหย่างสิบมาเหมือนกัน.

ฝ่ายศาสนาจักร ใครทำกั้มชั่วดีหย่างใดๆ ด้วยกาย ด้วยวาจา หรือใจ เพนบุญหรือเพนบาป ผู้ทำต้องรับผลกั้มที่ท้านั้เอง เช่นเอามือทุ้มไฟก็ไม่มีพัันมือพองเพนต้น. ถึงแม้จะมือโหสิกั้มบ้างบางกั้มบางบุคคลและบางคราว ก็ไม่วายวิปตติสาร คือร้อนใจตัวเอง หรือหัดตัวเองให้ละเลิง ถึงไม่มีใครรู้ยังจาริกเยี่ยงชั่วร้ายไว้เพนวิบากแพรไปในพายหน้า. การค่ากันเพนกายกั้ม

ชั่วร้ายมาก ถ้าท่านแต่ก่อนไม่รักค่ากันมาเลย เราท่านก็คงไม่ถูกใครค่าเลย เป็นต้น. จะยืมอุทาหรณ์กัมวิภาคของพราหมณ์ก็วินามระบิณฑนาทมาประเทียบให้แจ่มแจ้ง. ต่างว่าในราตรีเดือนมืด ท่านมีโคมเติมน้ำมันพร้อมไว้ในเรือน แต่ไม่จุดไฟ ท่านรอดเปลืองค่าน้ำมันได้เล็กน้อยก็จริง แต่เรือนของท่านจะกลายเป็นถ้ำมหาสนุก แต่ไม่สนุก เหมือนท่านทำให้ตาดีๆของท่านบอดเสีย เหมือนท่านประหารความงมงายไม่ชั่วแต่รูปภาพ และเครื่องตั้งแต่ในห้องเรียนของท่านให้ฉิบหายเสีย แต่ท่านยังกลับซ้ำสาบถรรยาของท่านให้สิ้นสวดยเสียด้วย ถ้าท่านจะยอมเปลืองค่าน้ำมันแต่เพียงเล็กน้อย จุดโคมนั้นขึ้น ท่านจะกลับ نرمิตห้องเรือนของท่านแข่งวิมานสวรรค์ ท่านจะรักสาตาของท่านที่บอดให้กลับสว่างขึ้นได้ทันที ทั้งท่านจะชুবถรรยาสวดยของท่านให้เทียบนางฟ้าด้วย แต่ถ้ารุ่งเช้าขึ้นแล้ว ท่านยังไม่ดับไฟในโคมด้วยนั้นเอง ท่านจะไม่ชั่วแต่เปลืองน้ำมันเปล่า แต่ทั้งท่านจะประจานตัวท่านเองถึงได้ด้วย. เพราะแสงไฟหรือจะสู้อริยะรังสีได้ไหว. นี้ก็เพราะอะไรเล่า ไม่ใช่เพราะกัมคือการกระทำและไม่กระทำของท่านดอกหรือ. การกระทำด้วยกายหรือด้วยวาจา นั้น ไม่สำคัญเหมือนด้วยใจ เพราะกายและวาจาเป็นแต่ตัวหุ่นสำหรับใจชักเล่นเท่านั้น ดังจะชักตัวอย่างให้ฟัง ต่างว่าเอากะดานแผ่นหนึ่งทอดไว้กลางดิน คนใดเตะกระดานแผ่นนั้นเดี๋ยวยุไปได้ตลอดแผ่นอย่างสบายตั้ง ๑๐๐ คน ทั้งแก่และหนุ่ม ทั้งเด็กไม่ว่าผู้ชายผู้หญิง แต่ถ้าปักเสาทอดกานให้แน่นหนา ยกกะดานแผ่นนั้นขึ้นไปตรึงตะปูไว้สูงสัก ๒ วา น่าจะหาคนเดินผ่านได้ยาก คนแก่และเด็กเป็นไม่กล้า หนุ่มสาวก็เอาเถอะ เกือบมีคนกล้าเดินผ่านได้ไม่เกิน ๔๐ คน. แต่ถ้ายกให้สูงลอยละลิวขึ้นไปอีกถึงตั้งเส้นครึ่ง น่าจะหาคนกล้าเดินผ่านกะดานแผ่นเดียวกันนั้นเองได้ตลอดแผ่น แทบไม่ได้สักคนเดียว นี้ก็เพราะอะไรเล่า ไม่เพราะใจหรือ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า มโนปุพฺพุทฺฐุ คมา ฐมฺมา ใจเป็นตัวการสำคัญกว่าอันหมด.

นักปราชญ์ฝรั่งเศสคนสำคัญ นามเบอนาคชอ ถึงแก่กล้ายืนยันสันนิษฐานว่า ถ้าสัตว์โลก ไม่ช่วยแต่คนแม้ใครจะจนก็เอาเถิด ตั้งอธิษฐานใจปราถนาแน่วจะให้เป็นอย่างไร ชัมชาติมักจะอำนวยตามถึงเปลี่ยนสภาพ ภัยวะสันตติชีพ ให้คล้อยประสงคืได้ ลองคิดถัวอายุขัยของคนแต่ครั้ง ๔ สัตกะแล้วมาถึง ปรตยบันนี้ เตียวนี้คนอายุยืนกว่าครั้งโบราณตั้งกว่า ๑๐ ปี เพราะคนปราถนา อายุยืนในอนาคต คนอาดจะหญู่ถึงอายุ ๓๐๐ ปีได้ ถ้าคนพากันตั้งอธิษฐานใจ ปราถนาจะใคร่หญู่อายุยืนถึงเท่านั้น ดูแต่ตำมันเคยนี้กมานมนานแล้วก็ยังมีสม นึกมัน นี้คนเรายังไม่มีใครเคยกล้านี้ถึงเท่านั้นกันบ้างเลยนี้ โลกจะได้รับ ประโยชน์พึ่งความซำของของวุธิบุคคลดีขึ้นกว่าปรตยบันนี้มาก. นี้มีความ รู้คืๆ หญู่ไปไม่เท่าไร ก็พาวิชาต่อมหายไปเสียฉิบ. สัตวไนทะเลชามัน ตายสาปสูญพิชพันธ์เสียหนักกะหนักแล้วด้วยอดอาหาร เพราะแมมีต้นไม้บ้าง ต้นก็สูงๆ เช่นอินทผลัมเปนต้น แต่ยหราบมันกล้าตั้งใจใคร่ให้ควยาว คอ พิชพันธ์ของมันก็ยาวขึ้นไปให้ได้ถึง ๓ เมตร กินไปไม้ต้นสูงๆได้สบาย มันจึงลอยนวลสืบพันธ์อยู่ต่อมาได้. เหตุฉะนี้เองดอกกะมัง การอธิษฐาน อำนวยพรก็ดี การสาปสรรแห่งชักก็ดี จึงเป็นที่นิยมของนักปราชญ์มาแต่เบื้อง ดึกดำบรรพ์. สันตติชนที่คืๆบางที หรืออาดจะเน่ยิ่งกว่าบางที น่าจะมีได้ ชั่วแต่เพราะพันธ์อย่างเตียวเท่านั้น อาดจะเพราะมีบิดามารดาอาทรต่ออนุชน ตั้งใจอธิษฐานปราถนาใคร่ให้ลูกคืมาแต่ก่อนกำเนิดด้วยก็เปนได้. เพราะ ฉะนั้น วิธีกราบหมอนเมื่อจะเข้านอนที่ผู้หลักผู้ใหญ่ท่านสอนไว้ บางทีจะไม่ ไช้พิธิเหลวไหลเหมือนบางคนทะนงละเลยเสียดอกกะมัง.

บางท่านอุตริแผลงเห็นว่ กคหมายบ้านเมืองสำหรับส่อสุขสันตติชาตินี้ แต่ศาสนาสำหรับชาติหน้าด้วย ดังฉันได้กะแหนะไว้แล้วข้างต้น. ข้อนี้เชิน วิญญูชนวินิจฉัยเอาเองเหมาะกว่าอื่น ด้วยชาติหน้านั้น ถ้าหมายความเพียง ว่ ตนที่จะเกิดใหม่ต่อไปในอนาคตก็ไปหย่าง ๑ แต่ถ้าหมายความถึงว่

คนๆนี้ตายแล้วไปเกิดใหม่เป็นเทวดา เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นผี หรือเป็นสัตว์นรก ก็ไปอีกอย่าง ๑. ฉันไม่รู้ที่จะพูดอย่างไรถูก พูดได้แต่เพียงว่า ทรัพย์สมบัติก็ดี บุตรภรรยาญาติมิตรก็ดี วิชาความรู้และความฉลาดสามารถอย่างไรๆก็ดี คุณวชิชื่อเสียงและยศถาบรรดาศักดิ์ก็ดี กะทั้งความจิตจำสำนึกของเราในชาตินี้ ไม่เป็นของเราอีกเมื่อเราตายแล้ว แม้เราจะเกิดใหม่ในชาติหน้าได้อีกจริงๆ ก็เป็นของเราไม่ได้จริงๆอยู่นั่นเอง. มีพราหมณ์เคยกราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า คนตายแล้วไปเกิดใหม่หรือไม่ ก็ไม่เชิงพยากรณ์ตรัดอ้างว่าหาประโยชน์ไม่เลย กลับตรัดพยากรณ์จตุราริยสังซึ่งจะได้กล่าวต่อไปข้างหน้าว่าเป็นประโยชน์ต่อชีวิตอย่างยิ่ง เราจะเห็นเค้าเงื่อนปัญหาข้อนี้ได้กระจ่างขึ้น ถ้าเราหยากลับประคนรู้ ก็ต่อเมื่อเราพิจารณาโดยแยกคายถึงนิยายธัม คือธัมคาโลกธาตุ ซึ่งฉันจะได้กล่าวในหลักธัมของพุทธศาสนาต่อไปข้างหน้าด้วยเหมือนกัน.

ศาสนาเป็นหลักธัมที่ศาสนาต่างๆเชื่อว่า ผู้ประพริตตามจะได้รับผลประเทืองสันติสุขบัญญัติขึ้นไว้ ดังฉันได้กล่าวแล้ว ธัมคานุสความเห็นอันจิตใจหรือไม่จิตใจ แต่มายาเป็นจิตใจย่อมแตกต่างกัน จึงเกิดศาสนาขึ้นในโลกไม่รู้กี่ลัทธิ สูญไปเสียแล้วก็เนก ยังคงอยู่อีกก็อนันต์. การปลุกศาสนาให้แพร่หลายนั้น ท่านมักใช้เทศนาปาติหารย์ คืออธิบายให้เชื่อถือรับไปปฏิบัติตามโดยสัทธา นั้นแหละเป็นสามัญ เช่นพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์เป็นต้น. หรือโดยอธิปาติหารย์ คือเพลงวิธิ์เพลงเดชให้เห็นหรือข่มขี้ให้นับถือแม้ด้วยสาตราวุธก็ไม่เลือก เช่นศาสนาอิสลามเป็นต้น ก็มีแต่โดยมาก มักปลุกโดยมีปีขม่อมให้นำนับถือมาเสียแต่ยังเยาว์ๆอ่อนหัด เลยประพริตตามๆกันนั้นแหละเป็นพื้น. เห็นได้ที่ชาติไหนเมืองไหนก็ประเดกันถือศาสนาตามบรรพบุรุษเป็นพื้นบ้านพื้นเมือง. เหตุฉะนั้นเองสมเด็จพระมหาสมณะเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งสเด็จนิพพานเสียแล้วนั้น จึงชง

ปลูกตัวอย่างอันงาม โปรดแจกของใช้ของเล่นแก่เด็กๆในวันวิสาขบูชา เพื่อปลูกใจเด็กให้ใจจิตจ่อต่อพระศาสนามาแต่น้อยๆ ซึ่งฉันเห็นชอบด้วย ได้ปฏิบัติตามมาทุกปี ช้าในปีนี้มีขื่อนำโมทนาสาธุและยินดีหนักขึ้น ด้วยพระบามสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราพระองค์นี้ กับสมเด็จพระบรมราชินี ก็ขงพระกรุณาแจกด้วย. จึงหวังได้ว่าธัมมเนียมอันงามนี้ น่าจะแพร่คุณประโยชน์ต่อสยามชาติออกทุกที.

ถ้าคนเราไม่มีศาสนธัมกะจับใจ ทั้งไม่มีกคหมายบังคับการเสียเลย ผู้คนก็ น่าจะกลายเป็นโหลงคนยิงหรือเดรัจฉาน ใครมีมัทพลาณภาพก็จะยำยีบิทาคณฑุพผลภาพกว่า โดยทะนงศักดิ์สามหา หรือโดยเข้าใจผิด ประชาชนก็จะหาสันติสุขได้ยาก ฉันทจึงผูกอุทานไว้สำหรับความรำลึกง่าวว่า

คนทุกชาติ มีลาส – นาห้วง มีให้ล่ง เกินระดับ บังคับจิต
ไม่เบียนกัน เกื้อกัน ฉันทญาคิมิตร ชื่นชีวิต วิสิตต์สุข ทุกยุคเอย.

คนควนถือศาสนาไหนดี

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

คนโดยมากนิยมถือศาสนาตามบิดามารดาปู่ย่าตาทวด ที่ท่านเรียกบรรพบุรุษ โดยที่ๆหมักหมมอมพะนำ มีพักไตร์ตรองห้วนอนปลายตีนทางไหนเช่นนี้เสียมากกว่าพวกอื่นหมด. ที่โดยทะนงไม่สัทธาด้วยไม่รู้ แต่นึก

ว่ารู้ถือตามพิธีตามจารีตบ้านเมืองกะนั้นก็มียากพออยู่เหมือนกัน. แต่ฟังตกขึ้นในสมัยใหม่นี้เอง. ยังมีบัณฑิตที่เอาใจใส่เลือกพื้นศาสนา โดยตั้งปณิธานว่า ถ้าในโลกนี้ยังไม่มีศาสนชั้นที่ดีที่จึงสมนับถือจึงจ้ง ก็จะต้องเป็นประเพณี แต่ถ้ามีก็จะปฏิบัติตามจึงจ้ง ไม่เลือกว่าเป็นศาสนาของชาติไหน ใครเป็นศาสดากะนั้นก็มีย่าง ในทิตถิกน ๓ จำพวกนี้ วิญญูชนยอมจะสันนิษฐานได้เอง ว่าจำพวกไหนน่าเป็นตัวเรากว่ากัน.

ศาสนายุคดึกดำบรรพ์ชั้นเก่าที่สุดเกือบหลัก จักเนื่องมาแต่สมัยมนุษย์ยังเป็นคนเชิงใหญ่ แต่ต่อมาปรับปรุงตกแต่งให้คมคายขึ้น ก็ศาสนาขงจู เป็นศาสนาเก่าแก่ของจีน หรือของไทยที่เคยอยู่ในแคว้นจีนมาก่อนจีนใหญ่ ก่อนจีนได้รับโอกาสพุทธศาสนาชนิดเดียวกันกะศาสนาชินโตของญี่ปุ่น และเกาหลี นั้น เดิมก็นับถือสิ่งธรรมชาติที่น่าพิลึกๆมีดวงอาทิตย์เป็นต้น. ครั้นคนลาดขึ้นรู้สึกสะอึดใจ จึงแปรเป็นอวตารลงมาเป็นพระมหากษัตริย์หรือบรรพบุรุษทำนองดาไลลาม่าในทิเบต หรือไปป์ในอิตาลี เพราะจะมีใครอื่นอีกหรือที่เคยบ่มสันดานให้นับถือยำเกรงมาแต่เนิ่นๆก่อนเพื่อนเสมอเหมือน เชื่อว่าคนตายแล้วไปสิงแนวอยู่ในพาลมริค หรือบรรพต และมหาพริกสเป็นต้น ใหญ่ชั่วนิรันดร จึงยังคงใช้พิธีสังหยังช้อยเก็บศพ และแแต่มีปายไกลิ่นไว้เส้นสงวบูชาสืบมาจนกาลบัดนี้. ซ้ำยังแถมนับถือเง็กเขียนฮ่องเต้พระเจ้าบนสวรรค์ และเขียนผู้ซงมหิทธิทธิศักดิ์สิทธิ์ ทั้งภูตปีศาจอันเหี้ยมหนานเดชาชะงัด ประสาทพรและสาปสรรได้ทำนองสินธุสาตราด้วย เลยเกิดมีหลวงเย็บ หลวงจีน นักพรต พ่อสื่อหรือทูตพระเจ้า ทั้งแถมจริยานวัตรของศาสดาเข้าด้วย ศาสนาอุปเท่ห์นี้ในซีกโลกเบื้องอัสดงคตภาค เช่นทวีปยุโรปจนเอเซียมินอร์ ก็มีเหมือนกันมาแต่ครั้งก่อนอียิปต์เป็นใหญ่ แต่เสื่อมสูญไปโดยอิทธิทธิคริสตศาสนา และอิสลามสรรพรการเสีย.

ยุคอารยันเพิ่งฟูขึ้นในอินเดีย ถัดมาก็สินธุสาตราของพราหมณ์ชั้นหลัง ลงมาเรียกไสยสาตราที่หนานู ลัทธิก็ทำนองเดียวกันกับเทพเจ้าของโรมันในประเทศยูโรป เชื่อว่ามีพระเจ้ายิ่งใหญ่อดเป็นใหญ่ เรียกพระธาดา สถิตบนสวรรค์ชั้นพรหมโลก ชงสร้างโลกและสัตว์โลก คอยประสาทพรและสาปสรร สัตว์โลก ผู้ประพริตต้องหรือมีต้องเทวะหะทัย จนเกิดมีคัมภีร์เวทสำหรับสำหรับสักการะวิออนและกะทำัญญาชาสังเวย เมื่อคนเบื้อพระเจ้าองค์หนึ่ง ก็นรีมิตรองค้ออื่นขึ้นใหม่ให้ส่าใจ จนมีพระเจ้านับองค์แทบไม่ถ้วน เลื่อนลง เลื่อนขึ้นได้เหมือนยสคนๆเบื้องหน้าแต่ตายแล้ว สัตว์โลกก็ไปเกิดใหม่ตาม กุสลากุสลจวบจะสำหรีคนริวานะ จึงเกิดมีคัมภีร์โยคะลัทธิบำเพ็ญตระบะกัม เข้าชานสมาบัติ เพื่อรับพรเทพเจ้าหรือเชนสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาสิงสำหรีด เป็นมหัตมะ. พายหลังลงมาอีกนานจึงเกิดศาสนาคริสต์ และอิสลามขึ้นใหม่ ต้นเค้าก็มีนัยหย่างเดียวกันนั่นเอง แปลกแต่นามพระเจ้าบนสวรรค์ เป็นพระ ยะโฮวา พระอ้าหล่า แทนพระธาดาเจ้า และองค์อวดาร ก็เป็นพระเยซูคริสต์ เทไวรัส พระนาบีมะหมัดเทหวุต แทนพระรามสวรรค์เป็นต้น แต่มีธัมมะประเภท ต่างกัน. มีพระประวัติและพระภินิหารต่างกัน เพราะต่างถิ่นและต่างสมัย กัน. คนตายแล้วถื้อว่าไปหยู่กับพระเจ้าบนเทวโลกหรือตกรนรกและสิงกเลว รากหยู่พลางๆเป็นต้น ตามแต่ทำถูกพระหะทัยพระเจ้าหรือไม่. ในศาสนธัม ทั้หลาย หลายหย่างหลายยุคหลายประเภทหลายวิธีเหล่านี้ ถ้วนร่วมนัยเกือบ จะหย่างเดียวกันสิ้น.

แต่พุทธศาสนธัมแปลกกว่าทุกศาสนนัย ตรงกันข้ามกับศาสนาชั้นโบราณ แม้อุบัติแต่ในชั้นโบราณ กลับผันมาร่วมนัยกับวิชาชั้นใหม่ ที่เรียกไซยนต์ฟิสิก หรือวิทยาศาสตร์ ถื้อนิยมนธัมค้อธัมดาโลกเป็นหลักธัมว่า โลกและสัตว์โลก เป็นเองไม่ได้มีใครสร้าง สักแต่ว่าเป้นธาตุค้อ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ และวิญญานเป็นต้นพะสมกัน โดยอาศัยปัจจัย ค้อเครื่องปรุงๆขึ้นเอาตาม

ชั้นชาติของมัน มีชั้นคาไม่เที่ยงแท้แน่นอน เมื่อเกิดขึ้นจเรินจนโพลนพักหนึ่งแล้ว ก็ผวนซุกโซมแตกดับกลับอันตรธานแยกย้ายกันไปตามยถาภูษิตาปัจจุัจจะประกอบ และวนเวียนหวนเกิดขึ้นใหม่อีกเล่า, ท่านเรียกวิปรินามัม. ในสังสารวัต ยังหาใครรู้ที่สุดว่าเมื่อไร และจะเป็นประการใดต่อไปไม่บันคาภายใจสัตว์ที่ท่านเรียกรูปนามรวมเราด้วย จะรู้สึกสุขทุกก็ไม่ใช่ เพราะใครประสาทพรหรือสาปสรรให้เปน แต่เปนเพราะผลกัมที่สัตว์นั้นๆทำเองด้วยกายวาจาใจ ตัวตนสัตว์โลกล้วนสมมติเอาเองสิ้น โคนแรงกิเลสคือโลภโกรธหลงการาคดำริสนาก็รวมในโลภด้วยนั้นร่นไป ที่จึงกายใจเราเปนของกลางสำหรับโลก เปนของเล่นๆไม่จึงไม่จึงเหมือนหลอกตัวถือวิสาสะสมมติเอาเอง. ชีวิตเราท่านไม่ผิดเปนตัวละครเล่นบนเวทีโลก ดังท่านอาจารย์เบอนาคชอกล่าวว่า บทท้ายที่ท่านจะต้องออกจาก กิจงานฝั่งสพตัวท่านเอง เมื่อชั้นชาติสัตว์โลกเปนครังว่า พระพุทธเจ้าจึงตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ ท่านเรียกมัชฌิมาปติปทา คือประะพริตติสายกลาง ทำตนให้หลุดจากอุปาทาน คือการยึดถือสภาพสังขารเอาเองว่า เปนตัวตนเราเขาตามสมมตินั้นเสีย ท่านเรียกนิพพาน ซึ่งองค์พระพุทธเจ้าเจ้าของลัทธิเอง และพระสรภาพของพระองค์ได้สำหรับคมาแล้ว เหตุหลักพระพุทธศาสนาชั้นนี้ พระพุทธเจ้าจึงประกาศโลกุตระชั้นปติปทา ข้อประะพริตติข้ามพ้นจากโลก คือให้ตัดความยึดมั่นและความร่านเสีย ทั้งประกาศโลกิยะปติปทา ข้อประะพริตติข้อยู่ในสมมติโลก คือไม่ให้เบียดกัน ให้กรุนานุเคราะห์ต่อกัน ทั้งให้ฟอกใจให้ผ่องใสร่าเริง เพื่อบันเทิงสันติสุขแก่พุทธศาสนิกบรรพชัฯ ที่ไม่มีอุปนิสัยจะใคร่หรือไม่สามารถพยายามให้สำหรับคพระนิพพานได้ไหว ตามยถาปฏิบัติโดยยอุปนีสัตย์.

ในปรัตยบันนี้ ยังมีศาสนาใหม่ แม้ไม่มีตัวสาสดาเปนเอกเทศ แต่รวมกันหลายนักปราชญ์ หลายยุค หลายแห่ง ยกแต่ชมเปนใหญ่ ไม่เรียกศาสนา

แต่เรียกวิทยาศาสตร์ มีสภาขั้มมะ หรือมอรัลริตี้ ปฏิบัติอนุโลมตามขั้มชาติหลักขั้มแต่ต้นจนอวสานก็ไม่แพกพุทธศาสน์ แต่มีพักเหลียวแลถือโลกุตรเสี่ยเลย โดยเห็นว่าไม่คล้อยขั้มดาขั้มชาติ แทนที่จะพยายามตัดร่าน คูเหมืออนกลับจะพะคงตามสัตวโลกต้องการ ขั้เห็นมักสังเครื่องทำให้สำหรัคโลกุตรระภูมิ กลับเปนแอนิหิเลตีปคือกไตรนั้ คือเปนเครื่องประหัดประหารสัตวโลกให้พินาสไปเสี่ย มุ่งแต่บำรุงพีชพันซ์สัตวโลกให้เจริญยิ่งขึ้น เรียกโปรเครสตีป คือกไตรนั้ ขั้มจริยานุวัตร ก็โน้มในโลกกิยะปติปทา ร่วมพุทธศาสนอวาทและเปนพื้น หากลักสนะปฏิบัติแพกผันกันไปข้าง ก็เพียงเท่าเราจะไปถวายนมัสการพระพุททมхамนีรัตนปติมากรแก้วมรกต ในวัดพระศรีรัตนศาสดารามด้วยกัน แต่เดินทางคนละถนน หรือใช้ยานพาหนะไปกันคนละหย่างเท่านั้น.

เมื่อสาสนะประเภทของไกว้ลโลกแต่เบื่องคิกคำบรพพ์ จวบปรัตยุบันสมัยเปนจิงฉะนี้ ก็มีหย่างเดียวแต่มนุสเราต่างชีวิตต่างใจต่างอุปนิสัยและต่างความรู้ความนิยม ใครจะพอใจถือศาสนาไหน ก็ใจของตนเองเท่านั้นแหละจะตัดสินใจได้ แต่ที่ลำพองเพื่อว่าไม่ถือศาสนาไหนหมคนั้น เปนแต่สำนึกหลอกตัวเท่านั้นดอก เปนจิงไปไม่ได้ ถ้ายังวางตนเปนมนุสหยู่ทำนองสมมติหลอกตัวเองว่า ตัวเปนของตน ที่จิงถ้ำแต่เปนพีเลียงรูปนามสภาพหนึ่งเท่านั้น.

เมื่อพูดแต่เพียงนี้ เกรงจะเปนฉัน (คำเดิมเปนข้าพเจ้า) พุงหอกเข้ารก ไม่วินิจฉัยปัญหาข้อคนควنعือศาสนาไหนดี. การนับถือบรรพบุรุษเปนพระเจ้านั้นไม่เหมาะ แม้จะมีใครอื่นหรือที่สมควนสันตะดิชนเคารพสนองคุณสำคันเหมือนกัจจิง แต่บรรพบุรุษไม่จำเป็นต้องเปนครอบรู้ สมเปนศาสดาจารย์เจ้าของศาสนาขั้มทุกคนไป.

พระเจ้าบนสวรรคที่ชงพระนามต่างๆ หรือที่อวตารลงมาสู่มนุสโลกมีพระประวัติและพระภินิหารต่างๆนั้น ก็ต้องการสักขีที่พอจะให้เชื่อได้จิง ว่า

มีจึง เป็นจึง แม้ได้คำนึงถึงคำพะยานสำคัญข้อนาฬิกาเปลี่ยนที่ฝรั่งนักรู้ชอบ เบิกเอ่ยบ้าง เรียกเปลีสวอตซ์นั้นเป็นข้อพิสูจน์ ให้รู้สึกว่ามันขึ้นชื่อว่านาฬิกา แล้ว เปรียบต้องมีใครสร้างจะนั้นแล้วก็ดี แต่เมื่อหวนคำนึงถึงสมุทธานิเทศ ก็ ยั่วให้สำนึกว่าท่านเปลีคว่ำหลักตักสงเคราะห์ลวกไปเสียแล้ว ด้วยนาฬิกาเป็น นิमितสภาพ คือสิ่งต้องสร้าง แต่โลกและสัตว์โลกนั้น เป็นธมฺมาสภาพ คือ สิ่งเป็นเองตามธมฺมาชาติเหมือนกันเมื่อไร เมื่อจะนี้ จึงยังเป็นอันพึงไม่ขึ้นหยุด นั้นเอง การสร้างโลกและสัตว์โลก การประสาทรและสถาปสร ก็เป็นอันล้ม ละลายตามกันไปอยู่ในตัว คัมภีร์ เวท ฯลฯ ก็ไม่พ้องต้องพะวงหย่างอื่น นอกจากอ่านเล่นพิลึก.

ส่วนพุทธศาสนธมฺมาธรรมกับวิทยาศาสตร์นั้น แดลงว่า โลกและสัตว์โลก เป็นเอง คัมภีร์สัตว์โลกทำสนองผลสุขทุกข์เองจะนี้ เป็นทิพยะสักขีพิสูจน์อยู่ใน ตัวเอง จึงคงเหลือปัญหาแต่ว่า คนควนถือพุทธศาสนา หรือถือแต่ธมฺมา- นุโลมวิทยาศาสตร์ดีกว่ากันเท่านั้น เพราะมีผิดกันตรงโลกุตระ ซึ่งเป็นข้อสุด สำคัญของพุทธศาสนา แต่วิทยาศาสตร์ไม่คำนึงถึง. ฉันท้องสารภาพว่า ฉันทนิยมโลกุตระธรรม และเชื่อผลคุณแห่งโลกุตระประคิปปาทว่า อาจจะทำให้ สำหรัคพระโพธิญาณได้จึง ทั้งเป็นยอดสุขประโยชน์แก่ผู้สมบูรณฺ์คุณูปนิสสัย บันลุจิง. เมื่อจะนี้ ฉันทจะชี้ขาดหย่างอื่นได้ไหวหรือ นอกจากว่า ว่าหย่าง จึงใจด้วยว่า คนควนถือพระพุทธศาสนา เพราะมีปติปทาโลกุตระด้วย ที่ วิทยาศาสตร์ไม่มี โดยช้งอปีนกะธมฺมาวินิจฉัยรอบคอบแล้ว. เปรียบเหมือน จัดพานหมากบู่หรีไวัรับแขกทั้งชายหญิง แม้ชายมีใครกินหมาก แต่หญิงกินก็มี มีหมากไวัด้วยเพื่อหญิงบ้าง ดีกว่ามีแต่บู่หรีหย่างเดียวหยุดนั้นเอง.

ส่วนธมฺมาปติบัตินั้น พุทธศาสนาไม่หิงศาสนาอื่นเลย ผิดจากศาสนา คริสตัง และอิสลาม ไม่ว่าธมฺมาโมฆาตศาสนาไหนๆหมค บันดาสามารถจะส่อ สุขสันติโดยชอบให้แก่ผู้ปติบัติตามแล้ว พุทธศาสนิกก็ถือได้ แต่แท้ที่จิง

พระพุทธโฆษาทที่ตรัดสอนๆไว้ ก็มีหยู่เเนกกับประเภท นำลึกสาและปฏิบัติตามก่อน ต่อรู้ลึกยังมีเพียงพอต่อสาขาปฏิบัติกะทงไหน จึงควนหยิบสุจริตซั่มจากปรสาสนามาแถมพะสมปฏิบัติด้วย. ฉันเสีใจที่ไม่อาดจารในพระบรมพุทโฆษาทในที่นี่ได้ทุกๆพระซั่มซัันธ์ ด้วยเเนื่องจากค่านึงถึงควนรู้และเวลาด้วยแล้ว ยังเกรงจะออกนอกเเนื่อง ที่จำไว้ว่า จะพุตเเนื่องสาสนา.

ฉันจึงสรูปเเนนอุทานไว้สำหรับสำเหนียกง่ายว่า

น่านุส ถือพุท – ธสาสนา
 เพราะจิงกว่า ดีกว่า น่านับถือ
 เห็นได้ชัด อุบัติคุณ บุญบันถือ
 โดยกะพือ สุขสันต์ สมขวันเอย.

ทำไมไทยถึงถือพระพุทธสาสนา

พระเจ้าบรมวงศ์เทอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงส์

เพราะบรรพบุรุษของไทท่านฉลาด เลือกสาสนาที่ดีที่สุดมาเเนนสรณะ. การไหว้ควงอาทิจถือเเนนพระเจ้าก็ดี การบูชาเพลิงเเนนต้นก็ดี เเรรู้แล้วว่าควงอาทิจและไฟที่ซั่มชาติเเนนหย่างไร จึงนับถือไม่ลงคอก. ฉันไม่ปราดนาที่จะรำพันถึงสาสนาครั้งมนุสยังเเนนคนเยิง เหมือนเล่านิยายยุ่มยาม มิเเนนอเนกประการ ซึ่งน่าจะเกี่ยวกะประวัติสาตรเยิงกว่าการสาสนา จึงจะอ้างแต่

ที่จำเป็นในยุคปรตฺยุบันนี้ ที่เป็นศาสนาใหญ่ คนนับถือมากก็ ๑ โบราณศาสนา ขงจื๊อหรือชินโตของจีนและยี่ปุ่น ๒ สินธุสาตรของพราหมณ์ ๓ คริสตังของฝรั่ง ๔ อิสลามของแขก และ ๕ พุทธศาสนาของไทย. ทำไมฉันว่าของไทย เมื่อใครๆโดยมากก็ซาบว่าในแหลมทองที่ฝรั่งอูตรีเรียกว่าอินโดจีน ก็มียวนแคว เจมน ไทยสยาม ไทยยวน ไทยใหญ่ พม่า และมอญ ก็ต่างเป็นพุทธศาสนิกด้วยกัน ยังประเทศอื่น เช่นจีน ยี่ปุ่น เกาหลี และสิงหล ก็เป็นพุทธศาสนิกเช่นกัน. ฉันว่าเต็มปากเช่นนี้ เพราะไทยเท่านั้น มีสมเด็จพระมหากษัตริราชเจ้าเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก สกโลกนิยมกันว่าแหล่งสำคัญของพุทธศาสนา ก็กรุงสยาม.

ใน ๔ ศาสนาเบื้องต้น มีหลักเค้าเดียวกันว่ามีพระเจ้าบนสวรรค์. พุทธศาสนาตามคนไทยโดยมากที่โมหาคติครอบงำ ดังคำข้อนันว่า พุทธศาสนายายแก่นัน ก็ไม่ใคร่คิดเพี้ยนศาสนาพราหมณ์ไปเท่าไรนัก นอกจากพระนาม วิธิบูชา และการทำบุญ. ด้วยพระเถรอาจารย์เบื้องโบราณ ท่านเกล้าศาสนาอื่นๆปลเสียจนละเทอะเป็นย่ำใหญ่ โดยมุ่งแต่จะป้อนให้ลูกใจ โนมับถือเสียก่อนเป็นประมาณมาเสียนมนปะกาลเสียแล้ว, ซ้ำไทยภาคได้ก็เคยเข้ารีตไสยสาตรของพราหมณ์ตามเจมนมาก่อน. ไทยภาคเหนือก็ซ้าของศาสนาอีกดำบันเค้าขงจื๊อมาแต่ก่อน ขงจื๊อติสนธิช้านาน จึงผสมกันเป็นพุทธศาสนายายแก่ได้ง่าย. แต่แท้ที่จริงพุทธศาสนาแปลกกว่าทุกๆศาสนา หย่างไกลลิบจนน่ามหัศจรรย์ ต้องกันกะลักสนะวิทยาศาสตร์ ซึ่งนักปราชญ์สมัยนี้ทั่วโลกนิยมกันว่าเป็นแก่นความจริง ดังจาระไนมาแล้ว.

ไทยเราถือพระพุทศาสนา เพราะไทยเราหากเป็นไทยสมนามชาติไทยไม่หากเป็นทาส. เพราะถ้าถือศาสนาอื่น ศาสนิกต้องเป็นทาสพระเจ้าบนสวรรค์ ไม่เป็นอิสระแก่ตัวเหมือนถือพุทศาสนา เพราะถ้าหากเราจะต้องเป็น

ไปสถานใด สุดแต่แต่พระเจ้าจะโปรดบันดาลให้เป็นหมดจะนั้นแล้ว เราจะไม่เป็นทาสหรือ.

ไทยเราเชื่อว่าพระพุทธรูปสนธิ์เป็นความจริงและดีจริง ทั้งรวมวิทยาศาสตร์ ทั้งตรงเห็นได้โดยญาณของเราเองด้วย ไม่ต้องพักฟังจุมกคนอื่นหายใจ แม้แต่บรรพบุรุษหรือครูบาอาจารย์ จนแม้แต่พระกัมภีร์ปกรณ์ไหนๆหมด แม้วิทยาศาสตร์ที่ถือแต่ตามธรรมชาติโลกวิสัย ไม่ทะแยแสดต่อโลกุตระระชั้น ก็ขาดทุน ไทยเราจึงจะถือตามไม้ไหว แต่จะว่าไม่ถือตามก็พูดยาก ด้วยมอรัลลิตีตรงกันกับพุทธศาสตร์ นอกจากขงมงกุต คือโลกุตระด้วย. เปรียบเหมือนวิทยาศาสตร์เดินเปลือยเสียรตามธรรมชาติที่มีผมปกกะหม่อมอยู่แล้ว แต่ไทยเราสวมมาลา คือพุทธศาตรมีโลกุตระระชั้นด้วยๆเราเห็นได้เปรียบกว่า ทั้งดีกว่า จึงด้วย. จึงอุทานของฉันเขียนสรุปไว้เพื่อรำลึกง่ายว่า

ไทยเป็นไทย	ไม่ถ่อม	ยอมเป็นทาส
จึงถือสาส —	นาพุทธ	ยุคเป็นหลัก
จะสุขทุกข์	ทะนุกตน	ผลพำนัก
โดยมิพัก	ฟังใคร	หลงไหลเอย.

คัดจากปาถกถาพิเสสที่สามัคยาจารย์สมาคม

เมื่อ พ. ศ. ๒๔๗๐-๒๔๗๔

เสือ – เสือพระ !

เจ้าประตู่ เราเลี้ยว ไปข้างขวา
เราพอใจ แวะลง กรงเสือลาย
เล่นหย่างนี้ ที่จะให้ เรากล้ายเสือ
อันเสือนี่ มันมี ทั้งเล็บฟัน
แต่คนถูก ลบลาย ไล่กรงขัง
เสือมากลาย เป็นมิใช่ เสือทั้งตัว
หมดอำนาจ วาสนา นะเสื่อเอ๋ย
ความปนเสือ หมดไป ไม่ทะนง
ภิกษุเรา เม้า “อามิส” เข้าวันใด
หมดลายพระ จะเห็น ดังเช่นเรือ
เสือหมดลาย เพราะเหยื่อถึงเสือพระ
เพราะเหยื่ออีก นั่นเอง เป็นไรไป
ควนถ่ายรูป กับเสือ ที่เสรี
เพื่อนของข้า ไม่กล้า ไปถ่ายเอา
อันบุตรพระ ตลาคคต นั่นคือเสือ
หุ้ยในป่า คือภาวนา ดังท่านแจจ
มีกายา เวทนา และจิตตา
— หรับให้เสือ ชุ่มตัว คอยขยำ
เสือตัวใด เสยละ สติปัตถาน
เสือเป็นแมว แล้วข่าว ก็เล่าลือ
เสือรูปไหน ถ้าไม่ ตำรวมไว้
ถ้าเสือตำ รวมดี มีของกวน

ข้างแยกไป ตามประสา ที่ตนหมาย
เพื่อนของข้า แอบถ่าย “เรากับมัน”
ไม่ยอมเชื่อ นิกรมา ก็น่าขัน
และเจี้ยวอัน คมกล้า นำหวาดกลัว
ต้องลงนั่ง เป็นแมว ที่ตาถั่ว
เพราะตามัว มินเขลา จนเข้ากรง
ไม่รู้เลย ต้องมาแพ้ แก่ความหลง
ต้องนั่ง งง หมดแวว เป็นแมวเจือ.
จะติด “กรง เหล็กใหญ่” คล้ายกับเสือ
ทำลายลง ยามเมื่อ ยังกางใบ
จะเลิกละ หมดลาย ไช้ลิ่งไหน
ถนอมลาย หลีกเหยื่อ เอะเสื่อเรา.
เป็นตัวหย่าง ที่ดี ให้แก่เขา
รูปของเจ้า เสือที่ เสรีแรง.
ชุ่มจับเหยื่อ คือมัจผล หย่างขันแข็ง
แยกแขนง เรียกสติ – ปัตถานชั้น
ทั้งธมมา สีนี เป็นที่ตำ –
เอาเนื้อตัว มากำ ไว้ในมือ
ก็กลายเป็น แมวบ้าน มิเห็นหรือ
ต้องสิ้นชื่อ เสี่ยงเสื่อ เพราะเหยื่อยวน.
เป็นต้องได้ ติดกรง เขาคงสวน
ก็ไม่ป่วน ปั่นแล้ว ย่อมแคล้วกรง.

จาก นิราศไปลพบุรี

ผิดตรงไหน ?

สิ่งที่น่าเสียดายสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม ก็คือความไม่ก้าวหน้าในการปฏิบัติ แม้จะได้ใช้เวลาปฏิบัติบำเพ็ญมาเวลาแรมปี แต่ก็ยังเต็มไปด้วยความหวั่นไหว ไม่แตกต่างไปจากคนธรรมดา และสิ่งที่น่าเสียดายยิ่งขึ้นไปอีก ก็คือการที่ต้องเลิกล้มการปฏิบัติเสียกลางคัน หันมาหาความเพลิดเพลินจากโลกิยะธรรมต่อไป.

ทั้งนี้ มีข้อผิดพลาดที่ตรงไหน ขอให้เราช่วยกันพิจารณา.

ปัญหาข้อนี้เราไม่ควนผ่านไปเสียเฉยๆ เพราะเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งยวด. สำหรับพุทธศาสนานั้น ไม่มีอะไรเสียหายร้ายแรงไปกว่าการปฏิบัติที่ไร้ผล. คนทั้งหลายเขาจะรู้สึกอย่างไร เมื่อได้เห็นบุคคลผู้ตั้งตัวเป็นนักปฏิบัติอย่างคร่ำเคร่งเป็นเวลานาน แต่ไม่มีอะไรดีไปกว่าสามัญชนเลย และยิ่งกว่านั้นกลับกลายเป็นคนเหลวลงในตอนหลัง ผู้ที่ได้เห็นตัวอย่างเช่นนี้มาบ่อยๆ อาจเข้าใจว่าพุทธศาสนานั้นไม่มีอะไรที่จะสำเร็จประโยชน์ได้จริง บางทีอาจเข้าใจว่าการปฏิบัติธรรมนั้น จะเป็นโทษเสียด้วยซ้ำ แล้วก็พากันมองดูนักปฏิบัติธรรมทั่วไปด้วยความดูหมิ่น ซึ่งเป็นข้อที่น่าละอายสำหรับพวกเขาเหล่าพุทธมามะกะอย่างยิ่ง.

เรื่องอื่นยกไว้ก่อน เพราะไม่เป็นเรื่องสำคัญมากไปกว่าเรื่องของเราเอง. เราอาจจะรู้สึกว่ามันเป็นของแปลกประหลาดอะไร ที่คนอื่นเขาจะคิดหรือเข้าใจว่าพุทธศาสนานั้นดีหรือไม่อย่างไร แต่อย่างน้อยที่สุด ขอให้เราพิจารณา

ปัญหาข้อนี้ เพื่อให้ตัวของเราเองได้ก้าวหน้าไปในทางปฏิบัติ ให้การปฏิบัติของเราได้รับผลสมตามความมุ่งหมายของพุทธศาสนา.

ตามความเห็นอัตโนมัตติ ของข้าพเจ้าเห็นว่า เหตุที่ทำให้การปฏิบัติไม่ก้าวหน้า นั้น มีอยู่ ๒ ประการคือ ๑ ผู้ปฏิบัติไม่มีความมุ่งหมายที่แน่นอน. ๒ ไม่ใช่ปัญญาใคร่ครวณแก้ไขข้อบกพร่อง.

ย่อมซาบกันหยาบว่า ความมุ่งหมาย (Aim) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการประกอบกิจทุกชนิด ผู้ที่ทำงานโดยปราศจากความมุ่งหมาย จะได้รับผลสำเร็จไม่ได้เลย และความมุ่งหมายนั้น จะต้องตั้งให้สูงสุดไว้เสมอ. ผู้ปฏิบัติธรรม จะต้องมีความมุ่งหมายที่แน่นอนอย่างยิ่ง จะต้องรับรองแก่ตัวเองได้ว่า ความมุ่งหมายของเรานั้นคือพระนิพพาน. เราต้องไม่กลัวว่าการที่จะถือเอาพระนิพพานเป็นจุดหมายของชีวิตนั้น เป็นของสูงเกินไป. ถ้าเราไม่กลัวพอที่จะถือเอาพระนิพพานเป็นจุดหมาย ก็เป็นของแน่ที่เราจะเข้าถึงพระนิพพานไม่ได้.

การมุ่งหมายพระนิพพานนั้น เราอาจไปไม่ถึงพระนิพพาน แต่อย่างน้อยก็ช่วยให้เราก้าวหน้าไปได้ หรือทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าเราจะเข้าถึงนิพพานได้ในเวลาไม่ช้านัก. แต่ถ้าเรามุ่งหมายให้ต่ำกว่าพระนิพพานแล้ว ผลที่ได้รับก็จะต่ำลงกว่านั้นอีกมาก และนั่นแหละคือข้อผิดพลาดที่ทำให้ต้องล้มเหลว ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคน จะต้องมิพระนิพพานเป็นจุดหมาย.

สำหรับพวกเราผู้สนใจในธรรม ไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบายว่าทำไมเราจึงต้องมุ่งหมายที่จะเข้าถึงพระนิพพาน แต่ข้อสำคัญที่ว่า ความมุ่งหมายนั้นจะต้องแน่นอนอย่างจริงจัง ไม่ใช่เพียงแค่พูด หรือคิดนึกเอาอย่างเลื่อนลอย. ถ้าถูกถามว่า ความมุ่งหมายของท่านคืออะไร เราต้องตอบได้โดยไม่ต้องคิดว่า พระนิพพาน. จึงหยาบ สำหรับผู้ครองเรือน ยังต้องเกี่ยวข้องกับกิจการหลายอย่าง ซึ่งจะต้องมีความมุ่งหมายหลายอย่างเป็นธรรมดา โดย

จะเพาะสำหรับคนหนุ่มสาวแล้ว ก็ยังมีความมุ่งหมายหลายอย่างขึ้นไปอีก เช่นมุ่งหมายหาเงินทอง หาชื่อเสียง เพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน เหล่านี้เป็นต้น. แต่ความมุ่งหมายเหล่านี้ เมื่อนำไปเทียบกับพระนิพพานแล้ว จะต้องรู้สึกว่ามีค่าอะไรเลย ความมุ่งหมายเหล่านี้จะต้องน้อยกว่าความมุ่งหมายพระนิพพานเสมอไป. ทั้งนี้เราจะต้องรับรองแก้ไขของตัวเองได้จริงๆ จึงจะใช้ได้.

เราจะมี ความมุ่งหมายพระนิพพานให้แน่นอนได้อย่างไรเล่า ? ไม่มีวิธีอื่นเลย นอกจากหมั่นพิจารณาให้เห็นความไร้สาระของโลภิชัมทั้งมวล. ถ้ายังเห็นว่าโลกเป็นของวิเศษอยู่แล้ว ความมุ่งหมายพระนิพพานก็จะเกิดขึ้นไม่ได้. เพราะฉะนั้น ผู้ใดหวังจะปฏิบัติธรรม ก็ขอได้ตรวจตัวเองดูว่า เรามีความมุ่งหมายที่แน่นอนแล้วหรือยัง และการสำรวจตัวเองเพื่อค้นหาความมุ่งหมายนี้ จะต้องกระทำไปด้วยความซื่อตรงต่อตัวเองเป็นอย่างยิ่ง.

ในข้อที่ ๒ คือการไม่ใช่ปัญหาใคร่ครวญแก้ไขข้อบกพร่องนั้น หมายถึงการขาดความรู้จักตัวเอง. เราจะต้องเข้าใจอยู่ทุกขณะว่า ปฏิบัติที่ดำเนินไปนั้น มีอะไรบกพร่องบ้าง ต้องรู้หูเสมอว่า การปฏิบัติของเรานั้น ก้าวหน้า หรือหยุดซ้งก หรือถอยหลัง ซึ่งจะเป็นไปได้ด้วยการหมั่นเทียบปัจจุบันกับอดีต เช่นปีก่อนกับปีนี้ เดือนก่อนกับเดือนนี้ เมื่อวานกับวันนี้ ว่าเราได้ดีขึ้นหรือไม่เพียงไร. ถ้าปีนี้ไม่ดีไปกว่าปีก่อนเลยแล้ว ก็นับว่าไม่ใช่ไม่ได้.

ความผิย่อมมีอยู่ด้วยกันทุกคน แต่เราจะต้องรู้ว่าผิด. การที่จะรู้ได้ดังนี้ เป็นของยาก และละเอียดลึกซึ้ง เพราะคนเราโดยมากไม่มีใครรู้จักตัวเอง จึงมักเข้าใจความผิดของตัวเองว่าเป็นความถูกไปเสีย. ผู้ที่ตกอยู่ในฐานะเช่นนี้เป็นปกติเสียแล้ว ย่อมหมดหนทางที่จะช่วยตัวเองได้ แต่ดูเหมือนจะไม่หมดหวังเสียทีเดียว หากจะพยายามละความถือมั่นของตัวเองลงเสียบ้าง และหมั่นรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยใจอันเป็นกลางเสมอๆ.

ผู้ใดได้มีความแน่ใจว่า พระนิพพานเป็นสิ่งประเสริฐสูงสุด จุดหมายที่แท้จริงของชีวิตคือพระนิพพาน แล้วและดำเนินการครองชีวิตไปด้วยความซื่อตรงต่อตัวเอง เมื่อเห็นว่ามิอะไรผิด ก็ต้องรับผิด และพยายามแก้ไขด้วย ธรรมอันเหมาะสมต่อไป เห็นว่าอะไรถูก ควรบำเพ็ญรักสา ก็บำเพ็ญรักสาให้ยิ่งขึ้นไป ข้าพเจ้าเห็นว่าผู้นั้นจะตกต่ำลงไม่ได้เลย ซึ่งจะถูกผิดอย่างไร ขอท่านผู้อ่านโปรดอภัยให้ด้วย. ขอแสดงความขอบคุณแด่เพื่อนสหธรรมิกทั้งหลาย ผู้ยินดีจะรับฟังความคิดเห็นอันเล็กน้อยนี้ และขอแสดงความเคารพอย่างสูงสุดแด่ท่านผู้ได้รับผลสำเร็จในการบำเพ็ญตนเป็นตัวอย่างแห่งการครองชีวิต ตามวิถีที่เลิศเหนือพวกเราขึ้นไปแล้ว.

ประเลิด ทรัพย์สุนทร

นก – นกมนุษ !

กลางสวนนี้ มีนก นานาชนิด
มีนกฮูก หน้าตา ก็น่ายล
นกหลายอย่าง ที่ยังไม่เคยเห็น
ในกรุงราว ยาวี๊ด แต่ป็นที่

บ้างวิจิตร บ้างแปลก ในสีขน
หรือจะว่า พาพิกล ก็ถูกที่
ก็ได้มา ดูเล่น ในวันนี้
ก็น่าเป็นห้อง พอดี เป็นหล่นไป

บ้างกินเนื้อ กินปลา เป็นอาหาร
 กินเมล็ด พรรณผักกาด กระทั่งชาย
 บ้างนอนนั่ง บ้างกระโดด โลดเต้นอยู่
 บ้างพลอดกัน ออกจ้อ บ้าง งอคืน
 แต่ทุกตัว กะหาย จะใคร่ออก
 จะบินหย่าง เสรี มีป่าพง

ไอ้นกเอ๋ย เคยคิด กันบ้างไหม
 ก็ติดกรง เหมือนเจ้า ทั้งเพรางาย
 ทั้งกรงไม้ กรงเหล็ก และกรงทอง
 ให้ตัวเอง แล้วไม่หยาก จะจากไกล
 พวกเทวดา เก่งกว่า มนุสหนัก
 ถึงพวกพรหม สูงสุด ก็ดูจกกัน
 เจ้าหยากเก่ง กว่าเขา กะนั้นหรือ
 ขออวยพร ให้สมหวัง ตั้งสัจจา —
 ที่เราเอง ก็ไม่ชอบ จะอยู่กรง
 ด้วยอำนาจ ความจริงนี้ เจ้าจงได้

อันเพื่อนรัก ที่สมัค จะจากกรง
 หย่างเกรงใจ ก็ไม่ตอบ กะไรเลย
 แต่เพื่อนรัก ที่จัก ลากเข้าไป
 เราจึงนึก โมหทนา สาธุการ

บ้างก็กิน ข้าวสาร กินใบไม้
 ทั้งผลผัก กล้วยกล้วย มีให้กิน
 บ้างคินพรุ บ้างชิมเซา เช่นเข้าสิด
 บ้างก็บิน ไปมา อยู่นิกรง.
 มาจากคอก กรงนั้น มันประสงค
 เป็นที่พา ผูกลง เล่นสบาย.
 ว่ามนุส น้อยใหญ่ ลิ่นทั้งหลาย
 หรือเที่ยงบ้าย ยันคำ ติดรำไป
 ล้วนเป็นของ เขาหา มาสวมใส่
 เหตุไฉน เจ้าจึงหยาก จะจากมัน
 ก็ยิ่งรัก กรงทอง ของสวรรค์
 สมัครมัน หยู่วง “กรงอิตตา”
 หยากมีชื่อ ช่างน่ารัก เป็นนักหนา
 ธิษฐานว่า ด้วยอำนาจ ความจริงใจ
 เป็นความจริง ดิ่งลง หย่าสงสัย
 ออกจากกรง เร็วไว เถิดนกเอ๋ย.

หาได้ยาก ยิ่งยง ช่างนอนเฉย
 บ้างก็เหยย เยอะให้ ได้รำคาน
 ในกรงใหญ่ หาได้ ทุกสถาน
 ความคิดอ่าน ของเจ้า จงเข้าใจ.

จาก นิราศไปลพบุรี

การบวช

ไม่ควนจัดขึ้นเป็นประเพณี

โดย นายยู๋ ลวางกูร (บริหารเวชกิจ)

เรื่องที่กำลังเป็นปัญหาในที่นี่ คือ บรูสต้องจำเป็นบวชทุกคนหรือไม่. พอมีคนพูดว่าไม่จำเป็นเข้าสักคน ก็มีผู้คอยจะเหมาให้ผู้นั้นเป็นที่ว่าห้ามบวชเสียเลยทีเดียว ซึ่งทำให้คนส่วนมากเห็นว่า จะทำลายคำสอนของพระพุทธเจ้าให้พินาศลงอย่างเสียหายลึกซึ้ง แต่ไม่อ้างเหตุผลให้พอ อันเป็นการทำให้ยุ่งยากมากอยู่. ที่จริง การบวชหรือไม่บวชนั้นสำหรับตัวของผู้นั้น เห็นจะไม่ใช่การแสดงว่า นับถือพุทธศาสนา หรือไม่นับถือกันดอก เพราะเหล่าชนที่เรียกว่า ถือตามคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น มีที่จำพวกก็ชาบกันดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเขียนไว้อีก. ทั้งประเพณีต้องบวชนี้ ก็ไม่ใช่ประเพณีที่พระพุทธเจ้าประสงค์ หรือตั้งขึ้นไว้สำหรับเป็นการแสดงว่า นับเป็น การถือตามคำสอนหรือบำรุงศาสนาของพระองค์เสมอไปไม่ เพราะเมื่อครั้งพระองค์ยังดำรงพระชนม์ชีพอยู่ ที่เรียกว่าสมัยพุทธกาลนั้น แม้แต่บัณฑิตาสาภยะราชวงศ์ของพระองค์ที่เป็นฝ่ายชายแถมทั้งฝ่ายหญิงเข้าด้วยก็ได้ ก็ยังไม่ต้องแสดงว่าถือศาสนาพุทธเพราะการต้องบวช จึงปรากฏว่ามีเป็นอันมากที่ไม่ได้บวช. ทั้งผู้ที่บวชก็ไม่ไจะจะทำให้เป็นคนดีไปทุกคนเมื่อไร พระทเวททัต และพระภิกษุครั้งนั้นอีกหลายองค์ ที่ได้บวชในสำนัก หรือในเวลาทีพระพุทธเจ้ายังอยู่ก็ยังมี

ช้าได้ถึงเพียงนั้นเป็นตัวหย่าง. นั้นหมายถึงอะไรกัน ทำไมจึงมักเล็งถึงแต่ การต้องบวชกันแต่หย่างเดียว ถ้าบวชแล้วไม่ปฏิบัติให้ควนแก่ชัมวินัยของพุทธ บัญญัติ การบวชนั้นจะเป็นคุณหรือเป็นโทษ จะเจตชูศาสนาให้รุ่งเรืองหรือ ทำลายคำสอนของพระองค์ให้เสื่อมลงเร็วเข้า ไม่ยกขึ้นมาพูดกันบ้าง และชัม วินัยของพระพุทธเจ้าเวลานี้เป็นหย่างไร ก็ไม่ช่วยพิเคราะห์ดูบ้าง. ที่จึง สังกศมาคมนี้เป็นสมาคมชั้นสูง และสูงมาก จนไม่ใช่ทุกคนจะเข้าร่วมได้ ง่าย ๆ เพราะเป็นสมาคมที่ตั้งขึ้นส่วนใหญ่ ไว้สำหรับพระอริยะสาวกที่จะยังไม่ ประสงค์ หรือยังไม่ถึงขีดจะเข้าสู่ปรินิพพาน จะได้เข้าเป็นสมาชิก เพราะ ชั้นของพระอริยะเจ้า เมื่อผู้ใดสำหรัคแล้ว ถ้าไม่หยู่ในเพศที่สมควนให้คนรู้ เสีย คือถ้ายังแต่งตัวหย่างคนสามัญ ถ้าผู้ใดไม่รู้ ไปทำร้ายหรือดูแคลนเข้า ผู้นั้นจะเกิดโทษมาก. แต่ถึงกะนั้นสมัยพุทธกาล พระอริยะสาวกเป็นอันมาก แม้ท่านเหล่านี้จะได้สำหรัคมคผล และรู้ชัมชั้นสูงถึงเพียงนั้นแล้ว ก็ยังเข้าสู่ ปรินิพพานทั้งเพศครีหส์ถมีเป็นจำนวนมาก. เท่านั้นเห็นจะพอแล้ว ว่าการบวช หรือไม่บวชจะเพาะบุคคล ไม่ใช่ข้อสำคัญแก่การบำรุงศาสนาได้แล้ว. ถ้า บวชแล้วไม่ปฏิบัติชัมตามวินัยเสียอีก น่าจะเป็นผู้ทำให้คำสอนของพระองค์ เสื่อมเร็ว ยิ่งไปกว่าคนที่ไม่บวชก็เห็นจะได้ และมีที่อ้างหยุมมากแห่งด้วย. เพราะฉะนั้น ใครจะบวชหรือใครไม่สมัคจะบวช ก็เห็นจะไม่ใช่เป็นปัญหาเพื่อ สแดงว่าจะบำรุงหรือทำลายศาสนา.

ถ้าผู้ใดได้บวชแล้วไม่ปฏิบัติให้ต้องตามวินัย เห็นจะยิ่งน่าจะถูกกล่าวว่ เป็นผู้สอนหรือเป็นผู้ทำการฝึกหัด การไม่กลัวบาปและการไม่เคารพในศีลชัม มากกว่าคนไม่บวชจะได้บ้างไหมหนอ เพราะเป็นข้อนำคิดหยู่ด้วยเหมือนกัน ตามบทชัมในเรื่องภิกษุชื้อหัดกะ ที่จะยกมาต่อไปนี้.

“ผู้ไม่มีวัตร พุดเหล่าะเหล่า ไม่ชื้อว่าเป็นสมณะด้วยเป็นผู้มีสี่สะไล่น ผู้ประกอบด้วยควนหยากและควนโลก จัดเป็นสมณะหย่างไรได้ ส่วนผู้ใด

ยังบาปน้อยใหญ่ให้สงบแล้วโดยประการทั้งปวง ผู้นั้นเรา (ตถาคต) กล่าวว่า
เป็นสมณะ เพราะว่ายังบาปให้สงบแล้ว.”

และเมื่อพระพุทธเจ้าจะติเตียนกบิลมังจลา และภิกษุผู้อื่นด้วยข้อพรพชา
อันปราศจากสัมมาปฏิบัติ และมีได้เห็นแก่สาระนั้น ก็ตรัสว่า อันว่าคราวาส
ทั้งปวงหาสัทธาคุณถ่องแท้มิได้ เข้าบวชในพระศาสนาพอจะได้นำมาซึ่งสุภ-
พัญญชนะ และบริวารภันท์ มีฝ่ายอ้อมแฝดเป็นต้นเท่านั้น ฝ่ายปฏิบัติเล่าก็คด
มิได้ชื่อตรง เปนมิจฉาปฏิบัติ มิได้เจริญขึ้นเป็นสัมมาปฏิบัติได้ บรรพชิตผู้
นั้นถ้ามีปากกล่าววาจาหยาบ ก็ยินดีแต่จะเบียดเบียนท่านผู้อื่นให้ลำบากยากเย็น
ได้ชื่อว่าเปนมริชชาติคิริจมาณ เพราะเหตุหาหิริโอตตปปะในสันดานมิได้ มี
ชีวิตแห่งบรรพชิตเห็นปานดังนั้น ได้ชื่อว่าต่ำช้าลามกยิ่งนัก. (มงคลทีปนี
เล่ม ๑ หน้า ๒๒๔).

และที่อื่นยังมีอีกมาก แต่ยกมาเท่านี้เห็นจะพอทำให้เห็นความประสงค์
ของพระพุทธเจ้าได้พอแล้ว ฉะนั้นการบวช ข้อสำคัญจึงควนจะตคมหาอยู่
ที่ผู้สัจ และผู้เห็นแจ้งในธรรมแล้ว จะดีกว่า ถูกมากกว่าที่จะหมา
ไปเป็นประเพณีนิยม เพราะการบวชมีทั้งคุณและโทษ

ส่วนการทำบุญของไทย ก็อีกหลายอย่างที่นำคิด เช่น
การสร้างพระพุทธรูปองค์เล็กๆขึ้นไว้ตามวัดตามศาลา ก็นำคิดว่า การ
ทำบุญเช่นนั้น จะได้บุญคุ้มกับการที่จะเอาพระนั้นมาเป็นเครื่องหัดให้คนเป็น
ชะโมย และล่อคนไปให้ไม่กลัวบาป ไม่รู้จักราคาของทรัพย์ได้บ้างหรือไม่ ดัง
เช่นผู้สร้างพระองค์หนึ่งด้วยราคา ๒๐ บาท แล้วเอาไปทิ้งหรือตั้งไว้ตามวัดที่ไม่
มีการรักษา เพราะภิกษุผู้เป็นผู้น้อย และไม่หยู่กับที่เสมอตามวินัย จึง
ไม่กังวลในเรื่องหย่างนี้ ซึ่งที่จริงก็ถูกต้องสำหรับกิจของสงฆ์อยู่แล้ว แต่ทว่า
พระพุทธรูปนั้นก็เปของมีราคา ที่อาดซื้อขายกันได้ เมื่อผู้ไม่มีเงินจะใช้
หรือเพราะความอด เห็นเข้าก็จำต้องลองหยิบไปขายดูสักที ต่างว่าขายได้

ราคา ๓ บาท และผู้รับซื้อเอาไปหลอมทองเหลือราคา ๖ บาทดังนี้ จะเรียกว่าทำความดีอย่างไรกัน และทรัพย์ของประเทศหรือของประชาชนได้พินาสลงด้วยวิธีหย่างนี้ หรือคล้ายกับวิธีหย่างนี้ ในเรื่องเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้าไม่แจ่มแจ้งไปแล้วเท่าไร และยั้งจะคงมีต่อไปหยุดเสมออีกด้วย ทำไมผู้หวังจะบำรุงหรือจะรักศาสนาให้รุ่งเรือง จึงไม่ช่วยกันหาวิธีการรักษา หรือป้องกัน หรือมิฉะนั้นก็ควนสอนให้คนรู้วิธีทำบุญให้ดีกว่า ให้ได้ประโยชน์มากกว่ากันเสียบ้าง เพราะการทำบุญในศาสนาพุทธไม่ได้ถึงถึงอามิสบูชาเท่าไรนัก ดังปรากฏในพระพุทธภาษิตว่า

แม้คนผู้ทำการบูชาด้วยของหอม และดอกไม้เป็นต้น ไม่ชื่อว่าบูชาเรา ส่วนคนผู้ปฏิบัติวัธัม สมควนแก่ธัม นั้นแหละชื่อว่าบูชาเรา (พระพุทธเจ้า).

เอ	บิ้อ่านออกน้อย	คฺยโฆมง
บี	เลียดเยสโนโฝง	ปล่อยเพ้อ
ซี	กายักหน้าโคลง	ห้วยก ไหล่พ่อ
ดี	แต่ทำบ้าเพ้อ	ฝรั่งแล้วดีโฉน.

กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงส.

นำขันธ์อนัตตา !

นำขันธ์ ! นำขันธ์ที่ไม่มีอะไรนำขันธ์เท่า.

นำขันธ์ ที่ต้องการจะให้มีความรู้สึกที่แท้จริงเป็นผู้หลุด แล้วหลุดไปมีความรู้สึกที่แท้จริงอยู่. ถ้าเขาบอกเราว่า “จงวางใจให้หมด.” เราก็รับคำ และย้อนถามว่า “เอาวางหมดแล้ว ต่อจากนี้ไปจะให้ยึดอะไรอีกเล่า ?” มันจึงนำขันธ์หรือท่านจะเห็นเป็นอย่างไร.

.....

.....

.....

ก็ถ้าไปมีตัวตนอย่างใดอยู่ ก็มีความรู้สึกว่ามีตัวของตัวอะไรอยู่ มันจะวิมุติหลุดพ้นไปจากตัวตนนั้นๆได้อย่างไรเล่า, เพราะยังมีความรู้สึกว่ามีอะไรที่เป็นตัวอยู่. ถ้าไม่มีความรู้สึกเช่นนั้น แม้มีตัว ก็จำเป็นอะไรที่เขาจะเรียกมันว่าตัว ไว้ล่อผู้อื่นให้ค้นหาตัวตนเวียนไปมาอยู่เล่า. ใจที่คอยจ้องจะยึดอะไรสักอย่างหนึ่งอยู่นั้น จะหลุดพ้นไปจากสิ่ง หรือความที่คอยจ้องจะยึดนั้น ไปไม่ได้เลย, แม้สิ่งที่มันกำลังยึดอยู่ก็ทำนองเดียวกัน, แล้วมันจะหลุดไปจากตัวๆนั้น ได้อย่างไรเล่า. โดยจะเพาะวิมุติหรือความหลุดพ้นที่เป็นการลูถึงนิพพานในพุทธศาสนานั้น มันจะยังมีความรู้สึกว่าจะอะไรเป็นตัวอยู่ที่ไหน เหลืออยู่ไม่ได้เลย. ความรู้สึกที่ว่าตัว หรือแม้ที่สุดแต่ความหยากจะบัญญัติว่า “ตัว” นั้นย่อมเป็นการสแดงอยู่แล้วว่า ยังมีความยึดถือในความเป็นตัว เหลืออยู่ไม่มากนักน้อย. ผู้ต้องการ “ตัว” หาพ้นไปจากตัวไม่เหมือนคนมีความรัก ย่อมหาพ้นไปจากความรักหรือสิ่งรักนั้นๆไม่. ความ

เห็นว่าเปน“ตัว” จึงเปนเรือนจำ หรือกรงขังตนเองไว้ มิให้หลุดพ้นไปจากนั้น. จิตหรือตน หรืออะไรก็ตาม ที่ยังหลงอยู่ในกรงแห่งความมีตัวดังนี้ ย่อมไม่อิสระ และไม่อาจลูถึงธัมมสถานะอันหนึ่ง ซึ่งเรียกว่านิพพานได้เลย. “ตัว” ที่ผู้ใดผู้หนึ่งสร้างเปนวิมานในอากาศไว้ล่วงหน้านั้นก็เหมือนกัน เพราะตัวเหล่านี้ เปนตัวแห่งความยึด ซึ่งจะมีอยู่เพียงชั่วเวลาที่ยังหลงจะยึด หรือหลงยึดอยู่เท่านั้น. พวกที่ต้องการตัว หรือต้องการจะไปมีตัวอยู่นี้ ก็เพราะความรักตัว ไม่หยากหมดตัว เสียขายนัก. บางคนต้องการให้ตัวไปเปนตัวรวมกันอยู่กับนิพพาน หรือตัวกลายเป็นนิพพานไป ทั้งที่ตนไม่เคยรู้จักนิพพาน (ความดับสนิทของสิ่งที่โพล่งขึ้นและไหลเวียน) เสียเลย และไม่เคยนึกว่าในขณะแห่งการลูถึงนิพพานนั้น จะหาความรู้สึกว่าตัว เหลืออยู่ไม่ได้. และถ้ารู้จักพระนิพพาน ก็จะไม่เกิดความต้องการหย่างนั้นขึ้น. นิพพานเปน “ธัม” หย่างหนึ่ง. พระพุทธเจ้าตรัสไว้หย่างชัดเจนว่า “ธัมทั้งหลายทั้งปวงเปนอนัตตา (คือไม่ใช่ตัวหรือไม่ใช่อัตตา).”

ที่น่าขันที่สุด ก็คือมีการสอนว่ามีตัวตนที่แท้จึงอยู่ในเบญจจันท์นี้ แต่ไม่ใช่ตัวเบญจจันท์เอง. “ตัว” ตัวนั้นแหละ จะเปนผู้เดินไปตามอริยมัค และเปนผู้หลุดพ้น ออกไปมีตัวอยู่หย่างบริสุทธิ์แท้จึง. ฟังดูเถิด. ตัวหลุดไปมีตัวอยู่หย่างบริสุทธิ์แท้จึง เปนตัวเดียวกับนิพพาน หรืออสังขตธัม หรือโลกุตตรธัม. จงมองดูต้นหาอันเหนียวแน่นของคนทีกอดรัดตัวเพราะต้องการตัวเถิด. เพราะปล่อยความเห็นว่ตัวออกเสียไปได้ จึงต้องถูกมัดติดอยู่กับหลักตออันหนึ่ง ซึ่งจะหลุดออกมาไม่ได้ เพราะความไม่ส่างแห่งความต้องการตัวของตนเอง. บางคนคุยว่านิพพานเปนตัวที่เปนเองยึดเอาไว้ได้แล้ว ข้อนี้อย่อมไม่ผิดกับที่คนบางคนไฟไหม้ชายเสื้อของเขาอยู่หย่างไม่รู้สีก, และเขาคุยว่าเขาดับไฟได้สิ้นเชิงแล้ว. นิพพานเปนแดนที่ดับสนิทของความรู้สึกว่าตัว ที่ถูกโพล่งขึ้นเพราะอวิชา ฉะนั้นนิพพานคือธัมสถานะอันหนึ่ง ซึ่งจะปรากฏแก่ความรู้ได้ ก็ต่อเมื่อ **ไม่มีความเห็นหรือความลำคั่น**

ว่าอะไรเป็นตัว ในทุกๆสิ่ง. เพราะฉะนั้น “ตัว” ตัวที่ผู้กล่าวยกขึ้นเขื่อนั้น น่าจะไม่ใช่นิพพาน อันไม่อยู่ในวิสัยที่ใครๆจะจับเข็ดได้ ถ้าไม่เป็นเพราะเอาตัวอะไรขึ้นหลอกเพื่อนฝูงกันแล้ว ก็ต้องเป็นหลอกตัวเอง เพราะหลงไป.

ทำไมพระนิพพานจึงไม่ใช่ตัว หรือไม่อาตมเป็นตัวให้แก่ผู้กล่าวนั้นได้ แม้ว่าพระนิพพานเป็นสิ่งที่มิใช่ของ?

ตอบ : เพราะพระนิพพานอันมิใช่ของนั้น เป็นแดนที่ดับหมดแห่งความเห็นว่าตัว หรือเห็นว่ามิใช่ตัว เป็นตัว. ถ้าคอยจ้องตัวอยู่ ความดับแห่งความเห็นตัวก็มีไม่ได้. มีบางคนเข้าใจว่า การดับความเห็นว่าตัวนั้น ดับจะเพาะความเห็นว่าตัว ที่มีต่อเบญจขันธ์เท่านั้น แล้วไปเห็นว่าตัวเอาที่มัลผลและนิพพาน หย่างจริงจัง. ข้อนี้ขอให้เข้าใจว่า เป็นเพียงอุบายหลอกล่อตัวเอง ให้ก้าวไปข้างหน้าเท่านั้น. คุณันก็ดีอยู่ แต่เมื่อวาง หรือดับความเห็นว่าตัวหมดมาเป็นลำดับๆ จนเหลืออยู่แต่ที่นิพพานเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว จะต้องทำการดับความเห็นว่าตัว ที่ตนมีใน “พระนิพพานในความเพ่ง” ของตนนั้น เสียด้วยอีกครั้งหนึ่ง จึงจะลุล่วงนิพพาน (นิพพานจริง). เพราะจะเข้าถึงนิพพานพร้อมทั้งแบกความเห็นว่าตัวรุงรังเข้าไปด้วยนั้นไม่ได้. น่าขัน ที่จะเข้าไปหา นิพพานพร้อมทั้งพาความรู้สึกว่า “พระนิพพานเป็นตัว” เข้าไปด้วย. ถ้าจะเปรียบเทียบแล้ว ก็คงเหมือนกับคลุมหนังสือ หรือหนังสือราชสีห์ แล้วเดินเข้าไปจะทำสนิทกับกวาง มันจะได้ผลเพียงใด. ถ้าหากพระนิพพานเป็นเช่นตัวคนเราท่าน ก็คงจะเกลียดคนที่หาว่าแกเป็นตัวเอามากๆ .

เขาบอกเราตรงๆว่า “จงวางให้หมด.” เราตอบเขาว่า “ฉันวางหมดแล้วจ๊ะ, จะให้ฉันยึดอะไรต่อไปอีกเล่า.” เขาบอกอีกว่า “จงวางให้หมดแล้วอย่าไปจับอะไรมาแบกไว้อีก ด้วยการคิดจะยึด เพราะนั่นก็คือการยึดถืออย่างหนึ่งเหมือนกัน.” เราตอบว่า “จ๊ะ, ฉันวางหมดแล้ว ไม่คิดจะยึดอะไรต่อไปอีกแล้ว, แล้วให้ฉันยึดเอาเพราะนิพพานนี่จ๊ะ.” “ตายจริง, ฉัน

ไม่ซาบจะบอกท่านอย่างไรอีกแล้ว, บอกว่าให้ละความยึดถือให้หมด ก็ยังกะเอาไว้ล่วงหน้าอีกว่า ตนจะคอยยึดนิพพานอยู่เสมอไป เมื่อมีวแต่คอยจ้องจะยึดเช่นนี้ ก็ยังอีกนานนักกว่าจะได้พบพระนิพพาน คือความปล่อยวางหมดจนสิ้นเชิงในสิ่งทั้งปวงแม้ขั้นประณีตที่สุด และเห็นได้ด้วยตนเองว่า “นิพพานเป็นสิ่งควนยึดว่าปนตัวตน หรือไม่ควนยึด.” ถ้าหากหลักที่เราถือไว้ เป็นหลักที่คดๆงอๆ ก็ดับความรู้สึกว่าตัวไม่ได้. เมื่อดับไม่ได้ ก็พบแต่“นิพพานกูว่า”ของตนเอง มันก็ยิ่งจะเป็นตัวเป็นตนกันหนักเข้ากะมัง.

นำขัน นำขันและยิ่งกว่านำขันที่จะหลุดจากความมีตัวตน ไปมีตัวตนที่บริสุทธิ์หุ่ยอย่างไม่มีควนยึดถือ เสมือนหนึ่งไฟที่ปราศจากความร้อน, — ทั้งที่ตัวตนเป็นสิ่งที่มิได้ ในเมื่อปราศจากควนยึดถือด้วยควนหลงใหล. มันจะเป็นจิตหรืออะไรก็ตาม ที่ได้รู้รสของนิพพานนั้นก็ดี หรือจะเป็นนิพพานเองที่จิตหรืออะไรนั่นรู้ได้ก็ดี ทั้งสองฝ่ายนั้น แต่ละฝ่ายหาใช่ตัวตนไม่ แต่กะนั้นก็มีผู้จะยึดถือเอาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นตัวของเขาเองไว้เสมอ เพราะควนที่ไม่ยอมสละความเป็นเจ้าของ. ควนยึดถือตัว ในขั้นสุดท้ายเช่นนี้ ย่อมประณีตเกินกว่าที่จะสังเกตเห็นได้ง่ายๆ เช่นเดียวกับคนตาเหล่ ย่อมเป็นการยากที่จะมองเห็นควนตาเหล่ของตนเอง ฉันทใดก็ฉันทนั้น. พุทธปรัชญาแห่งควนไม่มีอะไรที่ควนจะยึดถือว่าเป็น ตัวของมัน หรือของใครนี่ จะเป็นหมันเสียแล้วหรืออย่างไร.

(และตัวฉันทเองก็นำขัน ที่มารู้สึกกัน, ถ้าฉันทไม่รู้รู้สึกสักกัน มันก็ไม่นำขันเลย ทั้งในเรื่องนี้ และในตัวเอง).

“พวกไม่มีตัว”

๒๒ ก. ย. ๘๕

สามเนรसार

บทเบิกโรง

เนื่องจากมีความประสงค์จะให้พวกเราเหลียวแล และช่วยกันยกสถานะของสามเนร ให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน หรืออย่างน้อยที่สุด ให้ช่วยกันมีความค้ำใจไว้เสมอว่า สามเนรคือหน่วยสำคัญหน่วยหนึ่งของศาสนา เราจึงได้จัดเปิดเวทีสำหรับสามเนรโดยเฉพาะขึ้นในหน้ากระดาษส่วนหนึ่งของเรา. สำหรับครั้งนี้ มี“บทเบิกโรง” ของท่าน “ผู้เอ็นดูสามเนร” ผู้หนึ่งนำลง สำหรับปรับปรุงความเข้าใจกันในเรื่องต้น หวังว่าท่านผู้สนใจทั้งหลาย ทั้งที่เป็นสามเนรและมีได้เป็นสามเนร แต่มีความเห็นอกเห็นใจในสามเนร จะได้พิจารณาพิจารณาที่ควน. --บ. ก.

ลูกเสือและยุวชน ถูกยกขึ้นเป็นกำลังของชาติส่วนหนึ่งอย่างออกหน้าออกตา แต่ว่าสามเนรซึ่งเป็นกำลังส่วนหนึ่งของศาสนา ทำนองเดียวกับที่ยุวชนเป็นให้แก่ชาตินั้น คุณเหมือนจะมีผู้มองข้ามผ่านไป สามเนรจึงไม่เด่นในศาสนา เหมือนที่ยุวชนเด่นในชาติ. เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่สามเนรย่อมได้รับความเอาใจใส่ น้อยกว่าที่ทางยุวชนได้รับจากชาติ. เมื่อ

เราไม่เอาใจใส่กับยุวชนให้มากพอ ผลร้ายย่อมเกิดขึ้นแก่ชาติ. และทำนองเดียวกันนั้น ผลร้ายบางประการ ย่อมเกิดขึ้นแก่ศาสนา ในเมื่อสามเนรไม่ได้ได้รับความเอาใจใส่ที่มากพอ.

การที่คณะสงฆ์ จัดให้สามเนรกับภิกษุ เรียนและสอบไล่เป็นหย่างเดียวกัน ๑๐๐ เปอร์เซนต์นั้น ไม่เชื่อว่าทางการได้เอาใจใส่สามเนร เท่ากับที่เอาใจใส่ต่อภิกษุ. มิหนำซ้ำ บางหย่างยังเป็นการรุนแรงต่อจิตใจของสามเนรด้วยซ้ำไป. เช่นการเรียนและสอบนักชั้นเอก เนื่องจากหลักสูตรอันเดียวกัน สามเนรจะต้องจดจำปาติโมกข์ของภิกษุ และศึกษาวิธีการปกครองหมู่คณะ ตลอดจนการทำสังคัม เช่นเดียวกับพระมหาเถระ เช่นนี้ เป็นการทรมาณสมองน้อยๆของสามเนรโดยไม่รู้สึกรู้หาย ผิดหลักสูตรภาพและจิตตวิทยา เช่นกับที่มหาลัยต่างๆในโลก เขาย่อมจำกัดอายุฝ่ายต่ำของผู้จะเข้าไปเป็นนิสิตได้ เพื่อมิให้เด็กที่ยังอ่อนเกินไป เข้าไปศึกษาวิชาที่ยากเกินไป เช่นกับที่สามเนรต้องศึกษาเรื่องของพระมหาเถระเป็นต้น ในบัดนี้. ถ้าลองเอาใจใส่สอดส่องดูในเรื่องนี้แล้ว ย่อมจะเกิดความคิดว่า สามเนรไม่ควรเรียนหลักสูตรเดียวกัน ร้อยเปอร์เซนต์ กับภิกษุ แต่ควรมีหลักสูตรที่จัดไว้เฉพาะเพื่อให้เหมาะกับสมองของคนในวัยต่ำ และให้เหมาะแก่การที่จะเป็นภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถรอบตัวในวันข้างหน้า. และเราอาจลงเห็นร่วมกันว่าการที่เราขาดภิกษุผู้สามารถทำกิจพระศาสนาอย่างกว้างขวาง ในสมัยที่โลกกำลังหมุนจีด้วยความก้าวหน้าเช่นนี้ น่าจะมีมูลมาจากการที่ไม่ได้เอาใจใส่จ้ำจี้จ้ำไช จัดหลักสูตรการศึกษาโดยเฉพาะของสามเนร ได้เหมาะจริงๆอยู่บ้างก็เป็นได้. การที่สามเนรจึงเรียนหลักสูตรชั้นมหาเถระเรียน เสียตั้งแต่แรกเช่นนี้ ย่อมหมดโอกาสที่จะได้เรียนวิชาเบื้องต้นบางสิ่งบางอย่าง ที่จะทำ ให้สามเนรผู้นั้นเป็นพระมหาเถระที่ประจักษ์เปรีื่องที่สุดในพายหลัง. ทั้งสมองยังถูกทรมาณมาให้แกรนเสียแต่เล็ก เสื่อมคุณภาพไปในพายหลัง ทั้งร่างกายก็

อ่อนแอจนเป็นเหยื่อแห่งโรคเช่นวรรณโรคได้หย่างง่ายดาย ดังที่ปรากฏอยู่ใน
 แดงการณ์คณะสงฆ์อันจะเป็นสถิติได้ว่า เปรียญหนุ่มที่ถึงแก่ภรรยานั้น
 ภรรยานี้ด้วยวรรณโรคมากที่สุด. รัฐบาลควนจะขอให้คณะสงฆ์วางระเบียบ
 ที่เป็นการดูแลสุขภาพ ทั้งทางกายและทางจิตของสามเณร ให้มากที่สุดเป็น
 พิเศษขึ้นอีกส่วนหนึ่ง เพื่อว่ายุวชนของศาสนา จะได้เป็นกำลังของศาสนา
 หย่างเต็มทีในอนาคต.

นี่เป็นข้อหนึ่ง ที่สามเณรควรได้รับความเอาใจใส่เพิ่มขึ้น คือในด้าน
 หลักสูตรของการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้วย ทั้งทางกายและทางจิต.

อีกด้านหนึ่งนั่น คือสถานะแห่งการปฏิบัติธรรม. ในด้านการปฏิบัติธรรม
 และคุณธรรมทางจิตนี้ เราย่อมเคยได้ยินได้ฟังกันมาว่า สามเณรที่เป็นพระ
 อรหันต์ ก็มีหมู่หลายองค์ ปรากฏอยู่ในภรณ์ต่างๆ ซึ่งเมื่อใครครวนดู
 แล้ว ก็พอจะเห็นตามได้, แต่ว่าเป็นส่วนน้อยมาก เมื่อนำมาเทียบกับจำนวน
 ภิกษุที่เป็นพระอรหันต์. ครั้นล่วงมาถึงปัจจุบันนี้ ในที่บางแห่ง สามเณรก็
 คือคนไข้ คนครวเราศีๆนี่เอง. แม้ว่าสามเณรจะศึกษาหลักสูตรเดียวกันกับ
 ภิกษุ, มีความรู้เท่ากัน สามเณรก็ไม่ได้รับเกียรติในพิธีการต่างๆเช่นเดียวกับ
 ภิกษุ ไม่ได้รับความไว้วางใจในภูมิธัมเช่นเดียวกับภิกษุ ช้าบางที่ยังเป็นพวกที่
 สำหรับจับ สำหรับลื้อ หยอกอยู่ดังนี้แล้ว ความนับถือตัวเอง จะเกิดขึ้น
 ในใจสามเณรได้หย่างไร. คนเมื่อขาดความนับถือตัวเองแล้ว ย่อมมีจิตใจ
 สูงขึ้นไม่ได้โดยเด็ดขาด เพราะฉะนั้น การที่ภูมิธัมและเกียรติของสามเณรไม่
 สูงขึ้นมากพอ ก็น่าจะเป็นเพราะขาดความเอาใจใส่ที่มากพอเหมือนกันนั่นเอง.
 การที่สามเณรบางคนไปได้ไกลเป็นพิเศส เช่นเป็นเปรียญเก้าประโยคตั้งแต่วัย
 เป็นสามเณรนั้น เนื่องจากในตัวเขามีอะไรที่ซึมซาบใส่มาเป็นพิเศสต่างหาก.
 แต่ถ้าหากว่าได้รับความเอาใจใส่ที่ถูกต้องเข้าด้วย ก็ยังจะยิ่งไปได้ไกลกว่านั้น

ทันสมัยกว่านั้น สามารถกว่านั้น. และเมื่อสามเนรถูกเอาใจใส่จนเกิด
ความนับถือตัวเองว่าเป็นยวชนของศาสนา และมีความสำคัญอย่างยิ่ง
จนเขาจัดอะไรๆให้เฉพาะด้วยความเอาใจใส่แล้ว ก็จะมีพยายาม
 ยกฐานะของตนขึ้นอีก จนมีภูมิคุ้มกันทั้งทางมรรยาทและทางจิตรุ่งเรืองยิ่งขึ้นกว่า
 เก่า ก่อให้เกิดความเอนดู ความรัก ซึ่งเป็นอำนาจที่จะเอาชนะน้ำใจคนดูร้าย
 ได้เป็นหย่างมาก. เราเคยอ่านพบในคัมภีร์กันแล้ว ว่ามีสามเนรหลายรูป
 ที่ความน่าเอนดู และความฉลาดของท่าน ได้ทรมานมหาจักรพรรดิ เช่นพระ
 เจ้าอโศกราช ให้อ่อนโยนและยอมรับนับถือท่านได้, และทำการบางอย่าง
 ที่ภิกษุไม่อาจทำสำเร็จได้ ดังนี้ เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่สแดงว่า สามเนรนั้น เมื่อ
 ได้รับการเอาใจใส่ที่ถูกต้องแล้ว จะมีความสำคัญไม่น้อยเพียงไร. ถ้าเราจะ
 ส่งสามเนรที่ฉลาดเท่ากับพระ ไปเผยแพร่ศาสนาด้วยกันในยุโรป บางที
 สามเนรจะทำงานได้ผลมากกว่า เพราะความน่าเอ็นดู และอื่นๆ. ข้อที่
 สามเนรยังเป็นเด็ก นั้นย่อมหมายว่ามีราคะโทสะน้อยกว่าผู้ใหญ่ด้วย แม้จะ
 ฉลาดน้อยกว่า ก็มีความมีลัษณะคณในน้อยกว่า ซึ่งถ้ามีการเอาใจใส่
 สั่งสอนให้ถูกทางแล้ว เราอาจรักสาความบริสุทธิ์ดั้งเดิมของฆัมชาติอันนี้ไว้
 ได้ และยังอาจส่งเสริมให้เจริญงอกงามไปในทางที่จะมีกิเลสเบาบางได้อีกด้วย.
 เราอาจได้คนที่มีการเสียสละจึง อุทิศตนแก่ศาสนาและส่วนรวมจึง มีความ
 รู้เพียงพอจึง สำหรับทำงานให้แก่ศาสนา ถ้าว่าเราจะ หัน มา เอาใจใส่ กับ
ยวชนของศาสนา กล่าวคือสามเนร ให้เป็นหย่างประณีตจริงๆ.

เมื่อเราหันไปมองดูกลุ่มชนต่างๆ ที่กำลังทำงานด้วยความเสียสละให้
 แก่ชาติอยู่ในบัดนี้แล้ว เราจะพบว่า ลัทธิชาตินิยมของแต่ละประเทศนั้น ไม่
 ไข่เพียงแต่เขาดั้งขึ้นเพื่อเป็นหลักสำหรับให้ผู้ใหญ่ยึดถือหรือจำไว้ แต่ได้ตั้ง
 ขึ้นเพื่อช่วยกันหาวิธีการออกไปส่งในสมองของยวชน ที่กำลังเดินตามมาที่เดียว

จึงไม่กี่ปีนัก เขาก็ได้คนหนุ่มที่กล้าหาญจริงๆ เอาชีวิตเข้าแลกเพื่อชาติได้จริงๆ เป็นจำนวนมากพอ แล้วทำสงครามชนะอย่างน่าอัศจรรย์แก่ผู้ได้เห็นทั่วไปได้จริงๆ เขาเอาใจใส่ในยุวชนมากกว่าในผู้ใหญ่ เพราะว่าจะเป็นผู้ที่ป็นขึ้นมาแบบใหม่ เขาจึงปั้นคนของเขาได้จริงๆ. โดยทำนองเดียวกันนี้ ในฝ่ายศาสนาเรา ซึ่งมีหน้าที่เป็นที่พึ่งแก่โลก เราก็จะต้องมีคนจึง ทำนองเดียวกันนั้นสำหรับทำหน้าที่ เราจึงต้องเอาใจใส่กับสามเณร ซึ่งยังอยู่ในจิตที่ฝึกฝนได้ง่ายกว่าภิกษุซึ่งเป็นผู้ใหญ่แล้ว หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็คือเอาใจใส่ฝึกฝนกันให้ห่างยิ่งเสียแต่เริ่มที่จะฝึกได้ ดึกว่ามาเอาใจใส่ฝึกฝนเมื่อปลายมือเป็นไหนๆ. เพราะฉะนั้น สามเณรควนได้รับความเอาใจใส่ในสมัยที่โลกกำลังปั่นป่วนนี้ ให้มากกว่าในสมัยก่อนๆ ซึ่งเหตุการณ์ผิดกันหย่างตรงข้าม.

ผู้เขียนเรื่องนี้ ไม่มีลูก แต่ก็มีหลานและเด็กอื่นๆ ที่รักเหมือนลูกเหมือนหลาน. เด็กๆ เหล่านี้ ควนจะได้บวชเป็นสามเณรดี หรือท่านจะให้เล่าเรียนไปอย่างฆราวาส แล้วข้ามไปบวชเป็นพระเลยทีเดียวที นี้เป็นปัญหาที่เชื่อว่าคงจะมีอยู่แก่ท่านผู้อื่นอีกเป็นจำนวนมาก. และข้อที่ทำให้ลังเลในการส่งเข้ามาเป็นสามเณร ก็คือข้อที่หลักสูตรแห่งการศึกษาศาของสามเณรในบัดนี้ ไม่ค่อยจะเหมาะสมกับสมองของเด็กๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั่นเอง และทั้งสถานะและสภาพความเป็นอยู่ของสามเณร ยังไม่ได้รับความเอาใจใส่ในการควบคุมมากพอที่จะปลอดภัย และน่าเลื่อมใสจับอกจับใจเท่าที่ควนจะได้ให้มากที่สุด. เพราะฉะนั้น จึงได้แต่เฝ้าใฝ่ฝันว่า เมื่อไรหนอ สามเณรจะได้รับการปรับปรุงเป็นพิเศสส่วนหนึ่งโดยจะเพาะ เช่นเดียวกับที่ยุวชนทหารของชาติ ได้รับจากชาติเป็นพิเศสจากพวกทหาร.

จาก “สามเณรารัมณจิต”

อนโมทนาพิเสส

มีผู้เอื้อเพื่อให้สิ่งของเกื้อกูลแก่กิจการของคณะฆัมทาน ทั้งที่หอสมุด
และที่สวนโมกข์ ดังต่อไปนี้

สมเด็จพระพุทธโศภาจารย์ วัดเทพศิรินทน์ พระนคร ให้นำหนังสือเทศนา
คัมภีร์ไท ละบัวมหายานกุตรราชวิทยาลัย ชุดที่ ๒ พร้อมทั้งหีบใส่ รวม ๑ ชุด.

พระปริยัติบัณฑิต วัดปทุมคงคา พระนคร ให้นำหนังสือสอบบาลี และ
นักฆัม พ.ศ. ๒๔๘๔ หย่างละ ๑ เล่ม รวม ๒ เล่ม.

นายสุตใจ ไกรจิตติ กริตราชทรงสวัสดิ์ ถนนข้าวสาร พระนคร ให้นำ
พระพุทธรูปโบราณ แบบแปลก ปางมารวิชัย ๑ องค์.

นาย ช. เหมจันทร์ ภัตรราชสุพิช สามเสน พระนคร ให้นำผ้าดิบกว้าง
มีจำนวน ๒๐ หลา, เพื่อทำสะบงจีวร.

นายจูด เสือนิต กับคณะอุบาสิกอุบาสิกา ให้นำสิ่งของสำหรับสวนโมกข์
คือผ้าไตรจีวร ๑ ไตร น้ำมันกาส ๒ ปีป และสิ่งของอื่น ๆ รวมเป็นเงิน ๗๐ บาท
เสส และนำไปถวายภายในรูปของการ “ทอดผ้าป่า.”

นายเสรี วัชนสมบุญ ตำบลวัดปทุมคงคา พระนคร ให้นำเครื่องใช้ประจำ
หอสมุด คือ ที่นอนหมอน ๑ ชุด สะบง ๓ ผืน หม้อมูตร ๑ ใบ.

นายอัถกรม ศรียาภัย กรมอัยการ พระนคร ให้นำหนังสือ Armchair
Science รวม ๑๕ เล่ม, แบบเรียนต่างๆรวม ๗๘ เล่ม.

นายปิว เปรมดิสตะ พุมเรียง ไชยา ให้นำวิทยุสารรวม ๘ เล่ม.

พระสมุห์แก้ว วัดมหาธาตุ เพชรบุรี ให้นำวิธิบูชาไหว้พระ ๒ เล่ม.

พระสิริธมโม (สภาราญ) วัดสระเกศพระนคร ให้นำหนังสือพระสารีริกษธาตุ,
มนุสสปติวัตติ, และประวัติการเสียดินแดนแก่ฝรั่งเสส รวม ๓ เล่ม.

สถานสิกขาวัชรธัมม์ ยี่ปุ่น-ไทย ถนนหน้าพระลาน พระนคร ให้
หนังสือยี่ปุ่นประเทศอาทิจุฑัย, วัชรธัมม์ยี่ปุ่น, พุทธปรัชญากับความคิดของ
คนยี่ปุ่น, พุทธศาสนากับคนยี่ปุ่น รวมทั้งหมด ๑๓ เล่ม.

คณะธรรมทานขอขอบคุณและอนุโมทนา

หนังสือพุทธศาสนา ปี ๒๔๘๕

สิ้นสุดลงที่ฉบับนี้แล้ว

ขอบอกบุญท่านทั้งหลายร่วมทำบุญ

ด้วยการส่งเงินบำรุงปี ๒๔๘๖

ล่วงหน้า

ท่านจะได้รับหนังสือเล่ม ๑ ปี ๒๔๘๖

ฉบับพิเสส

ที่ระลึกครบรอบสิบปี

ในราวเดือน พฤษภาคม ๘๖

(ต่อจากปกหน้าด้วยใน)

การส่งเงินทางธนาคาร

การส่งเงินทางธนาคาร ไม่จำเป็นต้องส่งจดหมายลงทะเบียน เพราะเจ้าพนักงานได้ทำการลงทะเบียนให้แล้ว ผู้ส่งจะเสียเพียงค่าทำเนียมธนาคาร และค่าส่งจดหมายอีก ๑๐ สตางค์เท่านั้น

โปรดอย่าสอดธนบัตรในซองจดหมาย

ผู้รับหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา เคยถือเอาความสะดวกส่งเงินโดยวิธีสอดธนบัตร และไม่เคยปรากฏว่าเงินหาย เพราะทางผู้รับไม่ลืมส่งธนบัตร และไว้วางใจในผู้รับเงินทางคนระหมัดท่านนั้น ขอได้โปรดงดการส่งเงินวิธีนี้ เพราะเวลานี้ได้มีการเปิดซองตรวจข่าว การสอดธนบัตรในซอง เมื่อเกิดการหายขึ้นจะเป็นที่มัวหมองแก่ทุกๆฝ่าย ควนส่งแต่ทางเช็คไปรษณีย์หรือทางธนาคารเท่านั้น การซื้อเช็คไปรษณีย์ ท่านเอาเช็คไปซื้อให้ก็ได้ โดยมอบเงินให้ ๑.๑๐ บาทหรือ ๒.๑๐ บาท ไปขอซื้อที่ทำการไปรษณีย์ ท่านจะได้รับเช็คราคา ๑ บาทหรือ ๒ บาทมารอกข้อความเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นรับได้ แล้วสอดซองส่งไปพร้อมกับใบบอกหรือจดหมาย ปลอดภัยดีกว่าการสอดธนบัตรมาก

หนังสือขาดหายบ่อยๆ

ท่านที่ไม่ได้รับหนังสือตามคราวที่ออก หนังสือขาดหายไปบ่อยๆนั้น ถ้าเนื่องจากท่านอยู่ห่างไกลที่ทำการไปรษณีย์ ขอได้โปรดบอกรับในนามเพื่อนของท่านที่อยู่ใกล้สถานที่รับหนังสือทางไปรษณีย์สะดวก ส่วนท่านที่ไม่ได้รับหนังสือ เนื่องจากการย้ายที่อยู่บ่อยๆ ขอได้โปรดแจ้งให้ส่งไปยังเพื่อนของท่านที่อยู่ประจำไม่โยกย้ายบ่อยๆ ทั้งนี้ขอได้โปรดพิจารณาและแจ้งไปให้ทราบ เพื่อให้คณะได้ลดรายจ่ายในเรื่องหนังสือหาย ส่งซ้ำบ่อยๆด้วย

ไชยา มีที่ทำการไปรษณีย์ รับจ่ายเงินธนาคารและเช็ค

โปรดส่งตรงไป ไชยา

อย่าส่งไปสุราษฎร์ธานี หลังสวน ชุมพร ทำให้รับเงินไม่สะดวก